

Сидни
Шелдон

Орзикиб
кутаман
Эртани

*Миллионлар қалбини забт этган,
миллионлар нигоҳини ўзига қаратган*

Ташкил қилган, конажикдан сўзловчи мелодрама

Сидни
Шелдон

Орзикиб кутаман Эртани

*Миллионлар қалбини забт этган,
миллионлар нигоҳини ўзига қаратган
ўткир сюжетли, келажакдан сўзловчи мелодрама*

ЯНГИ АСР АВЛОДИ

ТОШКЕНТ

2021

УЎК: 821.111.(73)

КБК: 84 (7АҚШ)

III - 43

Орзиқиб кутаман эртани: роман / Сидни Шелдон. Русчадан Шоир Усмонхўжаев таржимаси. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2020. – 368 бет.

ISBN 978-9943-20-521-5

Америка ёзувчиси Сидни Шелдон 1917 йилда Чикагода туғилган. У Иккинчи жаҳон урушидан олдинок Голливудда киносценарист сифатида шуҳрат топди. Дарвоқе, С.Шелдон урушда АҚШ Ҳарбий Ҳаво Кучлари учувчиси сифатида иштирок этди. У урушдан кейин ҳам кинода ишлашни давом эттирди. Унинг қаламига мансуб олти пьеса Бродвейдаги театрлар репертуаридан жой олиб, шов-шувларга ҳам сабаб бўлди. Ёзувчи 1963 йилда ЭЙ-БИ-СИ корпорацияси билан ҳамкорликни бошлаб, икки юздан зиёд телевизион сценарийлар яратди. Бироқ С.Шелдонга жаҳон миқёсидаги шон-шуҳратни китоблари келтирди. Унинг асарлари бир юз саксондан ортиқ мамлакатда эллиқдан ортиқ тилда нашр этилди. Адибнинг қаламига мансуб эллиқдан ортиқ ўткир мавзули асарлари орасида «Ярим туннинг орқа томони», «Қонли қадам», «Фаришталар қаҳри», «Кўзгудаги дарбадар», «Тонг, кун, тун» каби романлари алоҳида ўрин тутди. С.Шелдон кўпдан-кўп адабий ва кино санъати соҳасида бериладиган нуфузли совринларнинг жумладан, Эдгар По номи ва Оскар мукофотининг соҳиби бўлган. Адиб умрининг охирига қадар самарали ижод билан банд бўлди.

Сидни Шелдон 2007 йил январ ойида 90 ёшида вафот этган.

УЎК: 821.111.(73)

КБК: 84 (7АҚШ)

Русчадан

Шоир УСМОНХЎЖАЕВ

таржимаси

ISBN 978-9943-20-521-5

© Сидни Шелдон, «Орзиқиб кутаман эртани», «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бош таҳририяти, 2010 йил.

© Сидни Шелдон, «Орзиқиб кутаман эртани». «Янги аср авлоди», 2018 йил.

© Сидни Шелдон, «Орзиқиб кутаман эртани». «Янги аср авлоди»,

2020 йил
SHIRIN SHAHAR
AXBOROT-KUTUBXONA
MARKAZI

INV № 2022/1-2488

Янги Орлеан.

Пайшанба, 20 феврал, 23.00

Аёл хаёлга ботган кўйи оҳиста ечинди. Барча уст-бошини ечиб бўлгач, қон доғлари билинмасин дея қирмизи рангли ички кўйлагини танлади. Сўнгра ўттиз йил мобайнида жуда қадрдон бўлиб қолган ётоқхонасига сўнгги бор назар ташлади. Дорис Уитней пардоз столини тортмасини очиб, кўлига қорамтир дастаги совуқ ялтироқ тўппончани олди. Уни телефон ёнига қўйди-да, Филадельфиядаги қизининг телефон рақамларини терди. Узоқдан келаётган узун телефон унига қулоқ солиб турди. Ниҳоят:

– Алло! – деган майин овоз эшитилди.

– Трейси... яхшимисан, шунчаки овозингни эшитгим келди, жонгинам.

– Мен учун кутилмаган бахт бу, ойижон.

– Уйғотиб юбормадимми сени?

– Йўғ-е, китоб ўқиб ўтиргандим. Энди ётмоқчи эдим. Биз Чарльз билан овқатланиб келамиз деб, мўлжаллагандик, лекин ҳаво расво, қор ёғяпти. Ўзингиз яхшимисиз, ойи?

«Тавба, об-ҳаво тўғрисида гаплашиб ўтирибмиз-а, – хаёлидан кечди Дорис Уитнейнинг. – Ҳали қизимга айтадиган шунча гапларим йиғилиб қолган. Қандоқ қилай?»

– Ойи, эшитяпсизми?

Дорис Уитней деразага тикилиб турарди.

– Ёмғир ёғяпти.

Ўзининг эса хаёли бошқа ёқда эди: «Худди Альфред Хичкокнинг фильмидагидек мелодрамага ўхшаб кетади».

– Нима гумбирляпти? – сўради Трейси.

«Момақалдироқ». Ўз хаёлларига ғарқ бўлиб кетган Дорис қизининг сўзини эшитмас эди. Янги Орлеан осмонда момақалдироқ авж олар эди. «Давомли ёмғир, – деб хабар берди диктор. – Ҳозир янги Орлеанда ҳарорат олти миш олти даража. Кечга бориб ёмғир момақалдироқли жалага айланади. Соябонингизни олишни унутманг». Энди Дорисга ҳеч қандай соябоннинг кераги бўлмади.

– Трейси, бизда момақалдироқ бўляпти, – деди овозини жиндак бўлса-да, тетик қилишга уриниб, – Филадельфияда нима гап?

– Ўзимни эртақлардаги афсонавий маликадек ҳис қиляпман, ойижон, – деди ҳаяжон билан Трейси. – Ҳеч қачон бу қадар бахтли бўламан деб ўйламаган эдим. Эртага кечкурун Чарльзнинг ота-онаси билан учрашмоқчимиз, – деди Трейси секингина. – Мистер ва миссис Стэнхоун Честнат Хиллдан, – кўшиб қўйди овозини пасайтириб қиз. – Улар урф-одатларга муккаларидан кетишган. Динозаврлардек бесўнақай ўша хонимларни кўз олдимга келтираман. Олий табақа. Бошим қотиб қолган, ойижон.

– Хавотир олма. Улар сени яхши кўриб қолишади.

– Чарльз, бунинг аҳамияти йўқ, дейди. У мени севади. Мен ҳам ўлгудек севаман. Қачон сен улар билан танишсан, деб тоқати тоқ бўляпти. У ажойиб одам.

– Бунга шубҳам йўқ.

«Энди Чарльзни кўриш менга насиб этмайди, – деб ўйлади Дорис. – Ҳеч қачон невараларимни тиззамга олмаман. Йўқ. Бу ҳақда ўйламаслигим керак».

– Қизалоғим, сендан бахтли одам бормикан, қанчалар омади чопганини ўзи билармикан, унинг бахтига сен борсан.

– Доим шуни эслатиб тураман, – Трейси кулиб юборди. – Мени қўйинг, ўзингиз ҳақингизда гапиринг, ойижон. Соғлиқларингиз яхшими?

– Сиз соппа-соғсиз, Дорис, – дейди доктор Раш. – Ҳали юзга кирасиз. «Ҳаётнинг кичкина ҳазилларидан бири». – Сен билан гаплашганимда ўзимни жуда яхши ҳис этаман.

– Биронтаси билан танишдингизми?

Трейсининг отаси ўлганига беш йил бўлса-да, Дорис Уитней биронтаси билан танишишни ўзига эп кўрмади, гарчанд бунга қизи эътироз билдирмаса ҳам.

– Бу ҳақда гап бўлиши мумкин эмас, – дея суҳбат мавзуни бошқа ёққа буриб юборди она. – Ўзингнинг ишларинг қалай?

– Ишим ўзимга жуда ёқади. Чарльз тўйимиздан кейин ҳам ишимни давом эттиришимга қарши эмас.

– Жуда соз, қизалоғим, куёвим эсли-хушли, сени тўғри тушунадиган одам экан.

Саҳна ортида бир нарсага ишора қилаётгандек, момақалди роқ бир гумбурлаб кетди. Вақт бўлди. Энди видолашувдан ўзга чора қолмади.

– Хайр, қизалоғим.

У овози қалтираб чиқмаслиги учун ўзини маҳкам тутиб турарди.

– Ойижон, тўйда учрашамиз. Чарльз билан кунини белгилаб олайлик, ўзим қўнғироқ қиламан.

– Майли, қизим.

Эсда қоладиган сўнгги сўзларни айтиши лозим.

– Сени жуда яхши кўраман, Трейси, – деди-да, гўшакни аста жойига қўйди Дорис, сўнг тўппончани қўлига олди. Унинг яккаю ягона йўли қолган – пайсалга солиб бўлмайди. У тўппончани чаккасига тираб, тепкини босди.

2

Филадельфия

Жума, 21 феврал, 8.00

Трейси Уитней кўп хонали уйнинг йўлагидан рутубатли шилта кўчага шошиб чиқди. Маркет-стрит томон, қияликка ҳайдовчилар бошқариб кетаётган ялтироқ маши-

налар, Филадельфиянинг шимолий қисмида бодроқдай қалашиб кетган, тахта ёғочлар билан ўраб ташланган ташландиқ уйлар узра қор аралаш ёмғир ёғмоқда эди. Ёмғир машиналарни ювиб тозалаган, ташландиқ уйлар олдиларидаги уйиб ташланган ахлатларни балчиққа айлантириб юборган эди. Трейси Уитней ишга кетмоқда. У банкка олиб борадиган Честнат стиртга бурилган ҳаммоно қадамини тезлатди. Кўчада баралла ашула айтиб юборишдан ўзини базўр тийиб борарди. У сап-сарик плаш, резинкали ботинка ва ялтироқ кўнғир сочларини зўрға ўз ичига сиғдирган сарик шляпа кийиб олганди. Унинг ёши 25 дан ошган. Чехраси очиқ ва ақлли, лаблари ҳирсга тўла, кўзлари ранго-ранг товланиб турарди. Қомати спортчиларникидек келишган. Бадани ой нуридек оқ ёки атиргулдек қирмизи тусга киради.

Онаси бир куни:

– Тавба, қизим, баъзан сени танимай қоламан. Аъзон баданинг барча рангларни ўзига сингдириб олган-а, – деган эди.

Мана ҳозир Трейси кўчада югуриб бораркан, йўловчилар унинг порлаб турган гўзал чехрасига ҳавас ила қарардилар.

«Ўзимни бу даражада бахтиёрлигимни кўз-кўз қилишим одобдан эмасдир! – дея хаёлидан ўтказди Трейси, – мен ўзим севган одамга турмушга чиқаман – унга ўғил туғиб бераман. Бахтли бўлишим учун бундан ортиқ нима керак?» Банкка яқинлашганда соатига қаради. Саккиздан йигирма дақиқа ўтибди. Филадельфия траст энд файделити бэнк ҳали ўн дақиқа берк бўлади, лекин банкнинг вице-президенти халқаро бўлим бошқарувчиси сигнализацияни ўчириб, банк эшикларини оча бошлаган эди. Трейси эрталабки бажариладиган бу ишни томоша қилишни яхши кўрарди. Дезмонд орқасидан эшикни ёпиб банкка кириб кетгунга қадар Трейси ёмғир остида турди.

Бугун дунё банкларининг ўз хавфсизлигини таъминлаб турадиган хуфиялари бўлади, зотан, Филадельфия

траст энд файделити бэнк бундан мустасно эмас. Шу боис авваллари амалда қўлланиб келинган қатъий тартибга ҳеч қачон ўзгартириш киритилмасди, фақат ҳар ҳафтада алмаштириб туриладиган қўриқлов белгиси бундан мустасно эди. Бу ҳафта белгиси деразалардаги ярим туширилган дарпарда, токи бу ходимларни гаровга оламан, деб хона-хоналарда қароқчи-ўғрилар яшириниб олмаганларига ишонч ҳосил қилиш учун текширув кетаётганини, банк ходимлари ичкари кирмай туришлари лозимлигини билдирар эди. Кларенс Дезмонд ҳожатхоналарни, омборхоналар, ертўлаларни бирма-бир текшириб чиқди. Ҳеч ким йўқлигига ишонч ҳосил қилгачгина дарпардаларни кўтарди, бу – ҳаммаси жойида дегани эди.

Бош иқтисодчига биринчи бўлиб киришга рухсат этилар эди. У, одатда, сигнал тизими пульти ёнида ўтирар, қолган ходимлар бўлгунга қадар кутар, сўнгра эшикни кулфларди.

Рейси Уитней роппа-роса саккизу ўттизда хизматдошлари билан бирга кўркам холлга кирди, ёпинчиғини, ботинкасини ечар экан, қулоғига ходимларнинг зорланиб:

– Дайди шамол соябонимни учириб кетди. Ҳаммаёғим шалоббо бўлди-я, – дея гапираётган гапларини эшитиб ҳайрон бўлди.

– Мен Маркет-стритдан келаётиб сузиб юрган иккита ўрдакни кўрдим, – дея ҳазил қилди бош кассир.

– Об-ҳавочилар кейинги ҳафта ҳам худди шундай ҳаво бўлади дейишмоқда. Қани энди ҳозир Флоридада бўлиб қолсам эди-я!

Трейси илжайиб ўз иш жойига бориб ўтирди – у пулни телеграф орқали ўтказиш бўлимини бошқарар эди. Яқин ўтмишда пулни бир шаҳардан иккинчи шаҳарга, бир мамлакатдан иккинчи мамлакатга ўтказиш кечикар, қўплаб бланкаларни тўлғазиш ва давлат ҳамда халқаро хизматларга боғлиқ машаққатли икир-чикирлар билан боғлиқ эди. Компьютерлар жорий этилиши билан вазият мутлақо ўзгарди, катта миқдордаги пулларни бир

зумда ўтказиш имкони туғилди. Компьютердан бир кун олдин келган ва бошқа банкларга пул ўтказилгани ҳақидаги маълумотларни олиш Трейсининг иши эди. Барча операциялар кодлаштирилар, бегона кимсалар бундан хабар топиш имкониятини олдини олиш учун кодлар мунтазам равишда алмаштириб турилар эди. Трейсининг қўлидан ҳар кун миллион электрон доллар ўтар эди. У ўз ишига жуда берилганди, зотан, жаҳон бизнесининг қон томирини таъминлаб турувчи қувват манбаи Трейсининг қўлида эди. Токи унинг ҳаётига Чарльз Стэнхоуп кириб келгунга қадар банк иши унинг қалбини бутунлай забт этган эди. Бу банкнинг ниҳоятда кўп халқаро бўлимлари мавжуд эди. Тамадди пайтида Трейси ва унинг ҳамкасблари, одатда, эрталаб бажарилган барча ишларини муҳокама этар ва бу асосий мавзу эди.

Бош иқтисодчи Дебора:

– Биз ҳозиргина Туркиядаги синдикатнинг юз миллион долларлик заёмини ёпиб қўйдик, – деди. Банк вице-президентининг котибаси Мей Трентон ишончли оҳангда:

– Бугун эрта билан бошқарув мажлисида Перуга қўшимча пул маблағлари юборишга қарор қилинди, – деди.
– Аванс миқдори беш миллион доллардан зиёд...

Банк хизматчилари орасида энг ашаддий ирқчи бўлиши Жон Крейтон қўшиб деди:

– Мен буни мексикаликларга 50 миллион доллар ёрдам кўрсатмоқчимиз деб тушунаман. Бу «яғир елкалар» бир центга ҳам арзимайди!

– Энг қизиғи, – деди Трейси хаёлчан, – банк ишларининг ҳадисини яхши ўзлаштирган Америкага тош отаётган ўша мамлакатларнинг ўзлари биринчи бўлиб қарз сўрашади.

Трейсининг Чарльз билан биринчи марта тортишиб қолган масаласи ҳам шу мавзуда эди.

Чарльз Сентхоуп молиявий муаммолар бўйича маъруза қилишга симпозиумга таклиф этилган эди. Трейси

у билан ўша ерда танишганди. Чарльз буюк бобокалони асос солган фирмани бошқарар, бу фирма қимматбаҳо қоғозлар билан шуғулланар эди. Компания Трейси хизмат қилаётган банк билан жуда кўп шартномалар тузган. Чарльз маърузасидан кейин Трейси минбарга чиқиб ўз фикрини билдирарди. У Чарльзнинг учинчи дунё мамлакатлари тижорат банклардан ҳамда ғарб ҳукуматларидан қарзга олган жуда катта маблағларини қайтариш имкониятлари бор, деган фикрига қўшилмади. Чарльз аввал бироз қизишди-ю, сўнг ёш, гўзал қизнинг жиддий далиллари билан қизиқиб қолди. Муҳокама кўхна Букбиндер ресторанида тушлик вақтида давом этди.

Гарчи Чарльз Стэнхоуп Филадельфиянинг ҳамма ҳавас қиладиган куёвларидан эканлигини билса ҳам Трейсида дастлаб унчалик таассурот қолдирмади, йигит ўттиз ёшда, бадавлат, омади чопган, шаҳарнинг энг қадимий аслзодаларининг зурриёти эди. Бўйи беш фут ўн дюйм, сочлари малла, кўзлари мовий, оёқ-қўли чаққон, бундай ўзига бино қўйган бойваччаларни ёқтирмайман, дея хаёлидан ўтказарди Трейси.

Йигит худди қизнинг фикрини ўқигандек стол устига энгашиб, деди:

– Отам ҳалигача туғруқхонада мени бошқа болага алмаштириб қўйишган деб ишониб юради.

– Нима?

– Мен ота-онамдан фарқли ўлароқ, пул ҳаётни белгилайдиган омил, деб ўйламайман. Фақат, илтимос, бу гапимни отамга айта кўрманг.

Чарльзнинг самимий сўзлаши Трейси кўнглида илиқлик уйғотди.

«Қизиқ, – ўйлади у, – юқори табақали бирон кимсага эрга тегсам, четдан қандай кўринар экан-а?»

Трейсининг отаси ўзининг шахсий корхонасини очиш учун деярли бутун умрини сарфлади, лекин Стэнхоуплар бу ишни арзимайдиган иш деб устидан кулишган. «Стэнхоуплар билан Уитнейлар ҳеч қачон бирлаша ол-

майдилар, – дея ўйлади Трейси, – худди ёғ билан сувдек. Стэнхоуплар олий табақа. Тентаклардек нималарни орзу қиялман-а? Ўз иззат-нафсимними? Бу йигит мени бирга тушлик қилишга таклиф этди, холос, мен бўлсам унга эрга тегсаммикан ёки йўқми, деб ўтирибман-а. Эҳтимол, биз энди ҳеч қачон учрашмасак керак».

– Биламан, сиз эртага бўшсиз, бирга тушлик қилишга рози бўласиз деган умиддаман... – кутилмаганда таклиф қилиб қолди Чарльз.

Филадельфия – беқиёс шаҳар, кўзни қувонтирадиган, хордиқ чиқарса бўладиган қасрлар бисёр. Трейси Чарльз билан шанба оқшомлари балетга боришар ёки Рикардо Мути раҳбарлигидаги шаҳар оркестрини биргаллашиб тинглардилар. Улар ҳафта давомида Нью-Маркет билан танишдилар. Сосаети Хиллнинг беқиёс магазинларини томоша қилдилар. Гено қошидаги кўча қаҳвахонасида пишлоқдан тайёрланган котлетлардан, татиб кўришди Филадельфияни энг қимматбаҳо ресторанларидан бири бўлмиш «Кафе Рояль»да овқатландилар, Хет Хаус хиёбонидаги магазинларга ташриф буюрдилар. Санъат музейи ҳамда Роденнинг хусусий музейларини кезиб чиқишди.

Бир куни иккови «Мутафаккир» ҳайкали олдида тўхтаб қолдилар. Трейси Чарльзга қараб жилмайди-да:

– Бу – сенсан! – деди.

Чарльз спорт билан шуғулланмасди, Трейси бўлса ҳар якшанба эрталаб югурар ёки Скучлкил дарёси соҳилида сайр қиларди. Шанба куни у тай-чи-чуан курашига қатнаш ва бир соатлик машқдан кейин чарчаган бўлса ҳам, тетик ҳолатда Чарльз билан унинг уйида учрашар эди. Чарльз ҳақиқий пазанда сингари Хитой ва Марокаш таомларини қулинг ўргилсин қилиб ўзи тайёрларди. Хамирга ўралган олма дейсизми, тахин шарбатига димланган жўжа дейсизми...

Трейси унчалик бой ишқий тажрибага эга эмасди, бироқ, унинг назарида, Чарльзнинг танглайи шу билан кўтарилгандек эди... Бир куни Трейси ўринда ташаббускорлик кўрсатаман деб ўзини қўйворган эди, бу нарса

Чарльзнинг жаҳлини чиқариб юборди ва ўзимда ишқий нотавонлик бормикан, деб хавотир ола бошлади.

Кўққисдан Трейсининг ҳомиладорлиги аён бўлиб қолди. У ваҳимага тушди: Чарльз уйланиш ҳақида ҳеч оғиз очмаган, лекин ҳозир бола деб уйланишга мажбур бўлишини ҳис этишини Трейси истамас эди. У ҳомилани олдириб ташлашга журъат эта оладими-йўқми, ўзида унчалик ишонч сезмас, бироқ масаланинг иккинчи томони ҳам кам қийнамасди. Бола туғилса, вояга етказа оладими, ярим етим бўлиш бола учун қандай кечади?

Трейси бир куни кечки овқатдан кейин Чарльзга янгиликни айтишга қарор қилди. У ловия солиб гўшт қовураётиб ҳаяжонланганидан тагини олдириб қўйди. Чарльзнинг олдига таги куйган овқатни қўйди-ю, олдиндан пухта ўйлаб қўйган гапи эсидан чиқиб қолди. Шундан сўнг томдан тараша тушгандек:

– Чарльз, биласанми, мен ҳомиладорман, – деди.

Орага оғир сукунат чўқди, Трейси сукунатни бузмоқчи бўлиб оғиз жуфтлаган ҳам эдики, Чарльз бирдан:

– Биз, албатта, никоҳдан ўтамиз, – деб қолди.

Трейси елкасидан тоғ қулагандек, енгил нафас олди.

– Мен айтмоқчиманки, тагин ўйламагинки... Ўзинг биласан, менга уйланишга мажбур эмассан.

Чарльз унинг гапини бўлиб, қўлини аста кўтарди.

– Мен сенга уйланмоқчиман, Трейси. Сен ажойибсан.

Сўнг оҳиста қўшиб қўйди:

– Албатта, аввалига ота-онам бироз довдирашади, – деди-да, жилмайди ва Трейсини ўпиб қўйди.

– Нега ҳайрон бўлишади? – хотиржам сўради Трейси.

Чарльз хўрсиниб деди:

– Жонгинам, бошинга қандай бало офати келаётганини ҳали англаб етмаяпсан, чамаси. Стэнхоуплар ҳамиша, эътибор бергин-а, қўштирноқ ичида «ўз тенгиларга» куда бўлишган, Филадельфиянинг казо-казоларига.

– Демак, улар сенга қайлиқ топиб қўйишибди-да, – ақли етиб деди Трейси.

Чарльз Трейсини бағрига босди.

– Бунинг ҳеч қандай аҳамияти йўқ. Мен ўзим танлаган қиз хотиним бўлади. Келаси жума иккаламиз ота-онам олдида меҳмон бўламиз ва, ниҳоят, улар билан танишиб олишнинг вақти ҳам келди.

Треysi кейинги бир неча соат ичида компьютер билан банд бўлганидан бошқа нарса ҳақида ўйлашга ҳам вақти бўлмади. Телеграф орқали ўтказилган пулларнинг тўғрилигини синчковлик билан текшириш талаб қилинар, барча ҳисобрақамларини суммаси ва банкларни қаерга ўтказилаётганини рўйхатдан ўтказиб қўйиш лозим эди. Ҳар бир банкнинг махфий рўйхатда сақланадиган ўз шахсий кодлари бўлади. Бу рўйхатда дунёдаги барча йирик банкларнинг кодлари сақланар эди.

Куннинг биринчи ярми ўтиб кетганини сезмай қолди. Треysi тушлик пайтида Лерри Стелла Ботнинг сартарошхонасига бориб рўйхатга ёзилиб қўймоқчи бўлди. Лерри жуда қиммат олади, лекин Чарльзнинг ота-оналарига кўркам кўриниши учун иши пулига арзир эди. «Мени яхши кўриб қолишларига мажбур қиламан. Чарльзга кимни танлашгани менга барибир, – деб ўйлади Треysi. – Чарльзни мендан бўлак ҳеч ким бахтли қила олмайди». Роппа-роса соат бирда Треysi эгнига плашини кияётганда Кларис Дезмонд уни ўз ҳузурига чақирди. Дезмонд... Бу одамда мукамал намунали раҳбар тимсоли мужассамлашган эди. Агар телевидение ўзининг тижорат реклама кўрсатувларида фойдаланса борми, ундан ажойиб нотик чиққан бўларди. У одатдагидек мутаассибона башанг кийиниши билан ишонса бўладиган одамга ўхшарди.

– Ўтиринг, Треysi, – деди у, барча ходимларимни ном-ном биламан дегандек, мағрурона оҳангда. – Об-ҳаво расво-я, шундайми?

– Ҳа, шундай.

– Хўп... Одамлар шу ҳаводаям банк ишлари билан шуғулланишга мажбурлар, – шу билан суҳбатнинг

расмий қисми тугади. – Менга маълумки, сиз Чарльз Стэнхоуп иккалангиз турмуш қурмоқчисиз.

Трейси ажабланди.

– Биз бу ҳақда ҳатто бирон кимсага... Қандай...

Дезмонд илжайди.

– Стэнхоуплар нимаики қилмасинлар, бу – янгилик. Мен ниҳоятда хурсандман... Бизга ишга қайтиб келасиз, деб умид қиламан, табиийки, асал ойини ўтказиб. Сиздек ходимдан айрилиб қолишни истамаймиз. Бебаҳо ходимларимиздан бирисиз.

– Биз Чарльз билан иш ҳақида келишиб олдик, ишимни давом эттираверадиган бўлдим.

Дезмонд мамнун илжайди. Молия жамоатчилиги орасида «Стэнхоуп ва ўғиллари» энг эътиборли компаниялардан бири, бинобарин, уларнинг асосий ҳисобварағига эга бўлиб олса борми, Дезмонд бўлимнинг энг ёғли жойи шу ҳисобланарди. У столнинг суянчиғига суяниб, керилиб ўтирди.

– Асал ойдан қайтиб келганингиздан сўнг биз сизнинг хизматдаги мавқеингиз ҳамда маошингизни ошириш ҳақида ўйлаб кўрамиз.

– Вой, раҳмат сизга! Қандай яхши!

Трейси бу илтифот хизмати эвазига деб тушунди ва мамнунлигидан юраги тўлқинланиб кетди. У Чарльзга бу янгиликни етказиш учун интиқиб кута бошлади кеч бўлишини. Трейси чексиз қувончларининг сабабчиси худонинг марҳамати деб қабул қилди.

Чарльз Стэнхоуп ота-онаси Риттенхаус-сквердаги қадимий маҳобатли кошонада яшар эди. Майдон шаҳарнинг кўрки ҳисобланар эди. Трейси бу кошона олдидан тез-тез ўтиб турар эди. «Энди, – дея ўйлади у, – бу бино ҳаётимнинг бир қисмига айланади».

Трейси ҳаяжонда эди. Унинг чиройли таралган сочлари намга чидаш беролмади. Қайси кўйлагини кийишни билолмай тўрт марта кийим алмаштирди. Оддий кийинсинми? Ёки?.. Унинг узоқ муддат пул йиғиб олган

Ив-сен-Лораннинг биттагина кўйлаги бор. «Агар шу кўйлагимни кийсам улар мени пулдор экан, деб ўйлашади. Лекин чайқовдан сотиб олган кўйлақларимдан бирини кийиб борсам, улар ўғиллари ўз тенгини топмабди деб ўйлашади. Жин урсин, барибир шундай деб ўйлашади», қатъий ўзига ўзи деди Трейси. Ниҳоят, у кулранг жун юбкаси билан оқ шойи блузкани танлади, бўйнига нозик олтин занжирини тақди. Бунни ойиси Рождество байрамига юборган эди.

Эшикни ливрея кийиб олган қарол очди.

– Хайрли кеч, Уитней хоним.

«Қарол исмимни биларкан. Бу яхшилик аломатими ёки?...»

– Марҳамат, пальтонгизни берсангиз.

Трейсининг пальтосидан қимматбаҳо эрон гиламига ёмғир томчилари сизилиб тушарди.

Қарол уни банкниқидан чамаси икки баробар катта, ҳамма ёғи мрамар ётқизилган даҳлиз томон бошлади. Трейси ваҳимага тушиб ўйлади: «Вой худойим! Нега бу кийимни кийдим-а, қимматбаҳо кўйлагимни кийсам бўларкан». Қарол хонага кирганда қиз колготкасининг юқорисидаги тугмаси кўйиб юборганини сизди, худди шу пайт Трейси Чарльзнинг ота-оналари билан юзма-юз келди.

Чарльзнинг отаси олтмиш беш ёшда, ташқи кўринишидан жаҳлдор, ўзига тўқ одам бўлиб, ўғлининг ўттиз ёшдаги сийрати унда намоён эди. Унинг кўзлари Чарльзникига қараганда жигарранг-оқ сочлари чаккасига осилиб тушганди. Трейсининг дарров меҳри тушди. Болалари учун ундан зўр бобони топиш қийин.

Чарльзнинг онаси атрофдаги шоҳона салобатга мос тушмаган паст бўйли, семиз аёл бўлса ҳам, истараси иссиқ экан. «Оғир-вазмин, лўппи аёл экан, – хаёлидан кечирди Трейси, – ажойиб буви бўлади-да».

Стэнхоупхоним қўлини Трейси томон чўзди.

– Уйимизга қадам ранжида қилиб бизни хурсанд қилдингиз, жонгинам. Чарльздан бизни бир неча дақиқага

сиз билан танҳо қолдиришини илтимос қилдик. Хафа эмасмисиз?

– Албатта, эътироз билдирмайдилар, – деди Чарльзнинг отаси. – Ўтиринг... Трейси, исмингизни тўғри айтдимми?

– Ҳа, сэр.

Улар креслога рўбарў ўтиришди. «Нима учун булар олдида тортиниб турибман-а?» Трейси кулоғига онасининг овози чалингандек бўлди: «Қизалоғим, худо ҳамма вақт мушкулингни осон қилади. Бунинг учун ўз вақтида ўзингни қўлга ола бил».

Трейси бир амаллаб жилмайди. Бироқ шу пайт пайпоғининг ҳалқаси тиззаси томон сурилиб тушганини сезди. У қўли билан буни яширишга уринди.

– Шундай қилиб, – жаноб Стэнхоупнинг овози дўстона оҳангда янгради. – Сиз Чарльз икковингиз турмуш қуришни ихтиёр этибсиз.

Трейсини «ихтиёр» сўзи ваҳимага солди. Чарльз бу ҳақда уларга айтган кўринади.

– Ҳа, – деди Трейси.

– Чарльз билан анчадан бери танишсиз, шундайми? – сўради Стэнхоупхоним.

Трейси ҳаяжонини босиб, ўйлади: «Мен ҳақ эканман. Ҳали бу ҳолва».

– Бир-биримизни севиб қолганимизни ҳис этиш учун вақт хийла етарли бўлди. Стэнхоупхоним.

– Севасизми уни? – минғирлади Стэнхоупхоним ва, – ростини айтсам Уитни хоним, Чарльзнинг бу «янгилиги» отасини ҳам, мени ҳам ҳайратга солиб қўйди, – дея такаббуруна жилмайиб қўйишди эр-хотин.

– Чарльз Сизга Шарлотта ҳақида айтган бўлса керак? – У Трейсининг юз ифодасига назар солди. – Ҳа, тушунаман. Гап шундаки, у Шарлотта билан болалиқдан бирга катта бўлган. Улар бир-бирлари билан жуда қалин эдилар. Биз уларнинг унашувларини интизорлик билан кутаётгандик.

Шарлоттани унга тасвирлаб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Трейси ўзи уни дарров кўз олдига келтирди. Ёнларида туради. Бой, келиб чиқиши ҳам Чарльзга мос. От минишни яхши кўради. Кўп совринлар олган.

– Ўз оилангиз ҳақида сўзлаб берсангиз, – гапида давом этди жаноб Стэнхоуп.

«Худойим-ей, бу менга яқинда кўрган фильмимдаги сахнани эслатмоқда, – кўрқиб ўйлади Трейси. – Мен Рита Хейворт ролидаману Кэри Грантнинг ота-оналари билан биринчи марта учрашяпман. Томоғимни хўллаб олмасам бўлмайди. Эски киноларда қароллар патнисда ичимлик опкелиб ўз вақтида ёрдам кўрсатардилар».

– Қаерда туғилгансиз, азизам? – синчковлик билан суриштирди Стэнхоуп.

– Луизианада. Отам механик бўлган.

Бунисини кўшиш шарт эмасди-ю, бироқ бу сўз Трейсининг оғзидан чиқиб кетди. Нима бўлса бўлди! Трейси ўз отаси билан фахрланади.

– Механик бўлган?!

– Ҳа. Дастлаб у Янги Орлеанда кичиккина қайта ишлаш корхонасини ташкил этганди, сўнг шу соҳа бўйича йирик компания тузди. Отам ўлганига беш йил бўлди, ўшандан бери ойим шу компанияни бошқаради.

– Нима ишлаб чиқарарди... ҳалиги... компания дейсизми?

– Автомобиллар учун эҳтиёт қисмлар.

Стэнхоуплар бир-бирларига қараб қўйишди ва бир овоздан:

– Тушунаман, – дея олишди, холос.

Гап оҳанги Трейсининг ақлини шошириб қўйди: «Сабрим қанчага дош бера олар экан, а?» – ўйлади у. Кўзига ёмон кўриниб кетган икки қарияга тикилиб туриб, чорасиз аҳволга тушганидан оғзига келганини гапира кетди:

– Сиз ойимга ўхшаб кетар экансиз. Ойим чиройли, ақлли ва дилбар аёл. Асли жанубдан. Бўйлари ҳам пастаккина, худди сизга ўхшайдилар, Стэнхоупхоним...

Сухбатдошларининг совуқ қарашларини сезган Трейсининг гапи чала қолди. Трейсининг ҳиқилдоғидан ёриб

чиқаётган аҳмоқона кулги Стенхоупхонимнинг тикилиб қарашидан бўғзида қолиб кетди.

Стэнхоупхоним совуққина деди:

– Чарльз бизга ҳомиладорлигингизни айтди.

Эвоҳ, бу ҳақда унинг гапиришига Трейси тамоман қарши эди! Бу гапда Трейсининг гуноҳкор бўлиб қолаётгани шундоққина сезилиб турардики, гўёки уларнинг ўғиллари шунчаки бу ишнинг қурбони бўлгандек эди. Улар унинг баданига стигмат тамғаси қўйилганини ҳис этишга мажбур этмоқда: «Қандай кийинишим лозимлигини энди тушундим, – хаёлидан ўтказди Трейси. – Қирмизи А ҳарфини»¹.

Стенхоупхоним:

– Тушунмаяпман, қандай қилиб шундай кунда, – дея бошлади-ю, бироқ шу пайт хонага Чарльз кириб келгани боис гапини тугата олмади. Трейси умрида ҳеч қачон ҳозирдагидек кириб келган одамдан бунчалик хурсанд бўлмаган.

Чарльзнинг чиройи очилиб гап бошлади:

– Ҳўш, тил топишдингларми?

Трейси ўрнидан тура солиб ўзини унинг қучоғига отди.

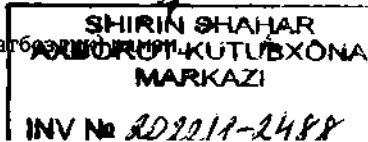
– Жуда яхши, жонгинам.

У Чарльзни бағрига босиб: «Худога шукр, Чарльз ота-оналарига ўхшамайди. Ҳеч қачон ўхшамайди ҳам. Улар – тор фикрли, мақтанчоқ, сўхтаси совуқ одамлар», дея ўйлади.

Орқаларида дарбоннинг эҳтиёткорона йўталиши эшитилди, унинг қўлидаги патнисда ҳар турли ичимликлар бор эди. «Ҳаммаси жойида бўлади, – ўзича ўйлади Трейси. – Бу – охири яхшилик билан тугайдиган кинога ўхшайди».

Тушлик ажойиб бўлди, лекин Трейси қаттиқ ҳаяжонлангани учун ҳеч нарса ея олмади. Овқат маҳали банк ишлари, сиёсат, дунёдаги таҳликали вазият ҳақида ҳис-ҳаяжонга берилмай, одоб сақлаб суҳбат қилишди. Ҳеч ким овоз чиқариб: «Сен ўғлимизга зўрлик билан

¹ Америкада бировни зўрлаш (ишраббозлик)

турмушга чиқяпсан», демади. Мутлақо табиийки, – деб ўйлади Трейси. – Уларнинг ўғиллари уйланаётган аёлни сўраб-суриштиришга ҳақлари бор. Ахир бир кунмас-бир кун Чарльзнинг шахсий фирмаси бўлар ва, энг муҳими, шунга яраша хотини ҳам бўлиши керак-да. Трейси: «Шундай хотин бўламан ҳам», – деб онт ичди.

Чарльз стол тагидан дастрўмолчани асабий ғижимлаб ўтирган Трейсининг қўлини аста ушлади ва хиёл кўзини қисиб, жилмайиб қўйди. Трейсининг руҳи енгил тортиб, бироз дадиллашди.

– Трейси иккаламиз тўй дабдабасиз ўтсин деган фикр-дамиз, – деди Чарльз. – Кейин...

– Бўлмағур гап, – Чарльзнинг гапини бўлди Стэнхоупхоним. – Оддий тўй қилиш оиламиз шаънига тўғри келмайди, Чарльз. Сенинг тўйингни кўриш учун йигирмадан ортиқ дўстларимизни йиғилиши турган гап.

Хонимнинг нигоҳи Трейсининг қоматини чамалаб чиқди.

– Тўй таклифномаларини дарҳол тарқатиш чорасини кўрмоғимиз даркор, – деди-ю, кейин қўшиб қўйди: – Агар таклифим сизга мақбул бўлса, – дея қўшимча қилди.

– Ҳа, албатта. Тўй бўладиган бўлгандан кейин.

«Нима учун бунга шубҳа туғияпти менда».

– Баъзи меҳмонларимиз хориждан келадилар. Улар бизнинг уйимизда туришса дейман, – деди Стэнхоупхоним.

– Тўй саёҳатини қаерда ўтказмоқчисизлар? – сўради жаноб Стэнхоуп.

Чарльз жилмайиб қўйди-да:

– Бу сирни ошкор этолмаймиз, дада, – деб Трейсининг қўлини маҳкам қисиб қўйди.

– Асал ойи қанча давом этади? – сўради Стэнхоупхоним.

– Тахминан эллик йилча, – деб жавоб берди Чарльз. Трейси хаёлан унга миннатдорчилик билдириб қўйди.

Овқатдан кейин бир қадахдан бренди ичиш учун кутубхонага киришди. Трейсининг кўз ўнгида эман қопламали жавонларда чарм жилдли китоблар тахланган,

деворида эса иккита Коро Копелей ва Рейнольдснинг тасвири осиглиқ шинам хона намоён бўлди. Чарльз бойми-йўқми, Трейсига бунинг аҳамияти йўқ.

Лекин бунақа шароитда яшашнинг ўзи бир гашт эканига ўзича иқрор бўлиб қўйди.

Чарльз Трейсининг Фаэрмаунт Паркуга параллель кўчадаги унчалик катта бўлмаган хонага ярим кечага яқин олиб келди.

– Трейси, меҳмондорчилик сени чарчатиб қўймаган бўлса керак-а? Ота-онам баъзан жуда мақтанчоқ бўлиб кетишади.

– Э, йўқ, улар ажойиб одамлар экан, – ёлғон бўлса ҳам деди Трейси.

Кечки овқат олдидан бўлган суҳбат Трейсини хийла толиқтириб қўйган бўлса ҳам, эшик олдида келишганда:

– Чарльз, кетасанми? – деб сўради.

Чарльз унинг ёнида бўлиши ва бағрига маҳкам босишига интизор эди Трейси. «Мен сени севаман, жоним. Ҳеч ким, ҳеч қачон бизни бир-биримиздан жудо этолмайди», демоқчи эди.

– Жоним, фақат бугун эмас. Жуда толиқдим, – жавоб берди у.

Трейси бу жавобдан кўнгли чўкканлигини яширди.

– Албата, мен тушунаман, жоним.

– Эртага гаплашиб оламиз. – Чарльз уни шошиб ўпди-да, бир зумда кўздан ғойиб бўлди.

...Хонани ўт алангаси қоплаб олган, ўт ўчирувчиларнинг тинимсиз кўнғироқлари оромини бузиб юборди... Трейси ўрнидан салчиб турди. Кўрган тушидан ҳолсизлана тун қоронғисида тутун исини ҳидлай бошлади. Кўнғироқ овози тинмасди, сўнг бу эшик кўнғироғи эмас, телефон овози эканлигини аранг фарқлай олди. Каравот бошига осиглиқ соат миллари икки яримни кўрсатмоқда эди. У гўшакни дарҳол кўтарди. «Чарльзга бир бало бўлганга ўхшайди», – деди хавотирга тушган Трейси. У гўшакни дарҳол кўтарди.

- Лаббай, эшитаман!

Гўшақдан босиқ эркак овози эшитилди.

- Трейси Уитнеймисиз?

Трейси талмовсираб қолди – жавоб берсамикан, йўқмикан. Овоз нотаниш эди.

- Ким бу?

- Янги Орлеан полиция бошқармасидан лейтенат Миллерман. Сиз Трейси Уитнеймисиз?

- Ҳа, – юраги ҳаприқиб уриб кетди Трейсининг.

- Афсуски, сизга хунук хабар айтишга мажбурман.

Трейси гўшакни қулоғига қаттиқроқ босди.

- Онангиз тўғрисида. . .

- Ойимга нима бўлди?

- Уитней хоним, у киши энди йўқлар.

Йўқ!!! Қўпол ҳазил қилишаётган бўлса керак. Ойимга ҳеч нарса бўлмаган. Ойим тирик! «Мен сени жуда яхши кўраман, Трейси».

- Сизга бу ҳақда хабар бериш менга қанчалик қийин бўлганини билсангиз эди, – деди лейтенат Миллер. Бу даҳшат, туш эмас, ҳақиқий даҳшатнинг ўзи.

Трейсининг тили калимага келмай қолди. Мияси ва тили музга айланиб қолгандай эди.

Лейтенант эса тинмай:

- Алло?.. Уитней хоним? Алло.. – дерди.

Трейси бўлса мўъжазгина ошхонасида онасини эслаб ўтирарди. Унинг ўлиши мумкин эмас. Онаси соғлом эди, ҳаётни севарди-ку. Она-бола ниҳоятда сирдош бўлиб қолишганди. Трейси жуда ёшлигиданоқ ташвишу юрак кечинмаларини онасига айтар, мактаб, болалар, кейинчалик эркаклар билан муносабатларини бирга муҳокама қилишарди. Отаси вафот этганидан кейин унинг корхонасини сотиб олувчилар ҳақиқатан катта пул ваъда қилган эдилар, лекин онаси ўжарлик қилиб корхонани сотишдан бош тортганди. Ваҳоланки, бу пуллар эвазига у ўла-ўлгунча бекам-қўст фаровон ҳаёт кечирса бўларди. «Бу ишни отанг бошлаган. Бор куч-қувватини бағишла-

ган, корхонани йўқ бўлиб кетишига йўл қўя олмайман». Зотан, онаси корхонани гуллатиб юборишга эришди ҳам. «Ох, онажон-а, сизни жуда яхши кўраман, – ўйларди у. – Энди ҳеч қачон Чарльзни, набираларингни кўра олмайсан». Хўнграб йиғлаб юборди бечора қиз.

Трейси финжонга қаҳва қуйиб совигунча қоронғида ўтирди. Бўлган воқеани Чарльзга айтиб, уни ёнида бўлиши учун кўнғироқ қилиш хоҳиши туғилди унда, чирок ёқиб ошхона соатига қаради. Уч ярим. Чарльзнинг уйқусини бузгиси келмади. Яхшиси, унга янги Орлеандан кўнғироқ қилади. У бу воқеа уларнинг никоҳларига ҳақиқат бермасмикан деган ҳаёлга борди-ю, лекин бу ўйдан ўзи уялиб кетди. Онаси оламдан кўз юмган дақиқада қай виждон билан ўзи ҳақида ўйласин! Лейтенант Миллер телефонда гапира бошлади:

– Дарҳол таксига ўтиринг-да, полиция бош маҳкамасига етиб боринг.

– «Нима учун полиция маҳкамасига? Нимага? Нима бўлган ўзи?»

Янги Орлеанни тайёрагоҳда санғиб юрган ғиж-ғиж одам уммонида Трейси бўғилиб бораётганини ҳис этди. У юк тасмасига яқинлашмоқчи бўлди-ю, лекин одамлар қўйишмади. Яқин соатда кўзи олдида намоён бўладиган манзарани ўйлаган сари асаби таранглаша бошлади. У ҳалиям бўлса бу қандайдир англашилмовчилик, бундай бўлмаса керак, деб ўзига тасалли бермоқчи бўларди-ю, полициячининг: «Афсуски, сизга хунук хабар етказишга мажбурман... Онангиз оламдан ўтдилар, Уитней хоним. Сизга бу хабарни етказиш менга қанчалик оғир эканлигини билсангиз эди..» – деган сўзлари қулоғи тагида шанғиллаб турарди...

Ниҳоят, Трейси жомадонини олди. У таксига ўтирди-да, лейтенант айтган манзилни айтди.

– Илтимос, Саут, Брод-стрит, етти юз ўн бешга.

Ҳайдовчи оғзи қулоғига етиб тиржайганча, кўзгу орқали Трейсига қаради-да:

– Исковичларгами? – деди.

Қизнинг қулоғига гап кирмади. Мавриди эмасди. Трейсининг мияси арининг уясидек ғувиллаб кетганди, машина Лейк Погартрейн Козвей бўйлаб шарққа қараб кетди. Ҳайдовчи тинмай жавварди:

– Муҳим иш билан келдингизми, хоним?

Треysi ҳайдовчининг гапларини аранг фарқига борар ва: «Йўқ. Мен ўлган онамни кўришга кетялман», дея хаёлидан ўтказар эди. У ҳайдовчининг дўриллаган овозини эшитарди-ю, лекин сўзларини англаб ололмасди. У орқа ўриндикда эс-хушини йўқотиб ўтирар, кўз ўнгидан пириллаб ўтаётган таниш манзараларга бепарво эди.

Треysi Френч квортерга яқинлашганда тобора авжига чиқаётган шовқиндан ўзига келди. Қаршиларидан қадимий афсунларни айтиб ҳайқираётган телбанамо оломон келарди.

– Кечирасиз, у ёғига боролмайман, – деди ҳайдовчи.

Треysi кўзини очиб ҳайратомуз манзарани кўрди. Юз минглаб одамлар аждар, улкан тимсоҳлар, мажусий худолар ниқобида, қўлларида пуфланган шарлар билан кўча ва йўлкаларни тўлдириб, қулоқни қоматга келтириб айюҳаннос солганча келар эдилар.

– Тушиб олганингиз маъкул, йўқса, таксини ҳам тўнтариб юборишади, – деди ҳайдовчи, – лаънати... Мардигра².

Албатта. Февраль – бутун бошли шаҳар Буюк рўза бошланишини байрам қиладиган вақт. Треysi машинадан тушиб, жомадони билан йўлка четига ўтди ва шу ондаёқ қий-чув ва ўйнаётган оломон оқими уни ўз йўлига солиб кетди. Бу қора жодугарларнинг жирканч базми эди. Миллионлаб фузийлар онасининг ўлимини байрам қилмоқда эдилар. Кимдир унинг жомадонини юлқиб олиб ғойиб бўлди. Шайтон ниқобидаги қандайдир бақалоқ Трейсини кучоқлаб ўпиб олди. Кейин кўкраklarини эза бошлади, баҳайбат кимса унинг кучоғидан Трейсини

---

² АҚШнинг баъзи шаҳарларида сешанба масленичаси ўтказиладиган халқ байрами.

юлиб олди-да, боши узра баланд кўтарди. Трейси қаршилик кўрсатар, қочишга уринарди, лекин бари уринишлари бефойда эди. Уни ўраб исканжага олишди ва увиллаб рақсга тушаётган оломоннинг бир қисмига айлантдиришди. У черков қўшиқлари ижрочилари намойиши билан бирга юрар, кўзларидан дув-дув ёш оқарди. Тўдадан чиқишнинг ҳеч иложи йўқ. Трейси ниҳоят қочиб қутулди ва тинч тор кўчага кириб олди. У ақлдан озаёзган эди. Ниҳоят, полиция маҳкамасига кирди.

Лейтенант Миллер ўрта ёшлардаги киши бўлиб, афтидан, зиммасига юклатилган топшириқдан ўзини ниҳоятда ноқулай сезаётгандек, башараси ҳаяжонли тусга кирганди.

– Афв этасиз, тайёрагоҳда кутиб ололмадим, – узр сўради у. – Қаранг, бугун бутун шаҳар жинни бўлган-а. Биз ойингизнинг нарсаларини кўздан кечириб чиқиб, сиздан бошқа кўнғироқ қиладиган ҳеч кимсаси йўқлигига ишонч ҳосил қилдик.

– Худо хайрингизни берсин, лейтенант, айтинг, нима... ойимга нима бўлди?

– У киши ўз жонига қасд қилган.

Трейсининг аъзои бадани музлаб кетди.

– Бу... бўлиши мумкин эмас! Нега ўзларини ўлдирадилар? Яшашлари учун ҳамма нарса етарли эди-ку! – Трейсининг овози қатъий ва таънаомуз янгради.

– Онангиз сизга хат қолдирганлар.

Ўликхона совуқ, даҳшатли равишда сокин эди.

Трейсини пастдаги оппоқ йўлак бўйлаб каттакон, топ-тоза, бўм-бўш хонага олиб киришди. Бирдан у бу хона мутлақо бўш эмас, унда майит ётганини сезди. Трейсига қарашли майит.

Оқ халатли навбатчи истар-истамас девор олдига борди ва бандга қўлини узатиб бесўнақай катта яшиқни суғуриб чиқарди.

– Кўрасизми?

«Йўқ! Бу яшиқда ётган совуқ ўлик жасадни кўришни истамайман». Тезроқ бу ердан чиқиб кетиш керак, ўт

Ўчирувчи қўнғироғи янграган ўша дамга қайтиш лозим. «Майли, ўша ўт ўчириш қўнғироғи ҳақиқат бўла қолсин, ишқилиб, телефон қўнғироғи эмас, майит менинг онам бўлмаса бўлгани». Трейси оёғини зўрға судраб босар, ҳар бир қадами аъзои баданини зирқиратар эди. У жонсиз жасадга узоқ тикилиб турди. Шу жасад уни дунёга келтирди, асраб-авайлади, хурсандчилигини баҳам кўрди, унга меҳр қўйди. Трейси энгашиб онасининг юзидан ўпди. Ўпди-ю, гўрнинг совуқ нафаси уфургандек эти жунжикиб кетди.

– Оҳ, ойижоним-а, – шивирлади Трейси. – Нима учун? Нега бундай қилдингиз?

– Биз мурдани ёриб кўрдик, – деди навбатчи. – Бу иш ўз жонига қасд қилиш қонунига биноан ўтади.

Дорис Уитнейнинг хати масалани ойдинлаштирмади.
«Азизим, Трейси!

Илтимос, мени кечир. Мен хонавайрон бўлдим, сенга оғирлигим тушмасин, дедим. Танлаган йўлимни тўғри деб топдим. Сени жуда яхши кўраман. Ойинг».

Хат тобутда ётган жасад каби бемантик, жонсиз бир нарса эди.

Кундузи Трейси дафн маросимини ўтказди, сўнгра таксига ўтириб ота уйига жўнади. Узоқдан «Марди гра»ни нишонлаётган одамларни бақириклари, қандайдир ёт нарсадек, унга ҳеч алоқаси бўлмаган фожиали сур-сур-дек эшитилди.

Уитнейлар оиласи Гарден Дистрикдаги ҳашаматли даҳадаги викториан услубида қурилган бинода истиқомат қилган. Янги Орлеанда кўпчилик бинолар каби бу уйнинг пойдевори бўлмаган, чунки бу ер денгиз сатҳидан пастда эди.

Трейси шу уйда улғайди, унинг болалагидан илиқ, тароватли хотиралар қолган. У уйига келмаганига бир йил бўлди, балки шунинг учун такси оҳиста келиб тўхтаганида кираверишдаги ўтлоқда ўрнатилган катта ҳарфлар билан: Янги Орлеан кўчмас мулк компанияси, сотилади – деб ёзилган эълонни кўриб ҳайратга тушди. Бўлиши

мумкин эмас! «Ҳеч қачон уйимизни сотмайман, – деб тез-тез таъкидларди оийси. – Биз бу уйда жуда бахтли ҳаёт кечирганмиз».

У девкор магнолия ёнидан ўтаётиб, катта эшикка яқинлашаётганида аъзои баданини жунбушга солган ғалати туғёнли ҳиссиёт Трейсини қамраб олди. Еттинчи синфда ўқиётганида ўз-ўзига уйнинг калитини топширишган эди. Ўшандан бери бу калитни доимо Трейсини ўз бағрига олишга тайёр бошпана эканини эслатиб турувчи тумордек олиб юрарди.

У эшикни очиб, ичкари кирди. Кирган жойда ҳайратга тушиб тўхтади. Хоналар деярли бўм-бўш, барча жиҳозларни олиб кетишганди. Барча ноёб нарсалар ғойиб бўлганди. Уй бўшаб қолган чиғаноққа, қачонлардир истиқомат қилган одамлари тарк этган жойга ўхшаб қолибди. Бу кўққисдан бошга тушган қандайдир офатни эслатар эди. Трейси шиддат билан иккинчи қаватга кўтарилди-ю, ўзининг собиқ ётоқхонаси эшиги олдида тўхтади. Кўз олдида хонаси бўм-бўш ва совуқ алфозда намоён бўлди: «Оҳ, худойим, қандай воқеа юз бердийкин-а?» Трейсининг қулоғига эшик кўнғироғи жиринглагани эшитилди. Худди тушида кўраётгандек у оҳиста зинадан пастига тушди ва эшикни очди.

Остонада уитнейлар оиласига мансуб Ауттомотайв Паст компаниясининг бошқарувчиси Отто Шмидт турарди. У юзлари чандиқ, қариб бораётган бир кимса эди. Чўндай ориқ Шмидтнинг катта қорни олдига осилиб тушган ё бу пивога бўлган ружусининг оқибати эди. Патила-патила осилган сочлари тўзиб кетганди.

– Трейси, – деди у соф немис лаҳжасида. – Мен бу гапни ҳозир эшитдим. Мен... мен сизга қанчалар ҳамдард эканимни ифодалаб беролмайман.

– Отто, сизни кўрганимдан хурсандман. Уйга кириш, – Трейси уни бўш хонага бошлаб кирди. – Кечирасиз, бу ерда ўтириш учун ҳеч вақо қолмабди. Ерда ўтирсак қарши эмасмисиз?

- Йўқ, йўқ.

Улар ерга юзма-юз ўтиришди ва бир-бирларига ноилож соқовлардек кўз тикканча жим қараб қолишди. Трейси эсини танигандан бери Отто Шмидт компаниянинг хизматида бўлган. Отаси жуда кўп нарсада унга қарам бўлганини Трейси яхши биларди. Фирма онасига мерос бўлиб ўтгандан кейин Шмидт ишларни бошқариб қолди.

- Отто, нималар бўлганига ақлим етмаяпти. Полиция онам ўз жонига қасд қилган, деди, лекин сиз билардингиз, ўзларини ўлдиришга ҳеч қандай асос йўқ эди-ку, - туйқусдан келган фикр Трейсини ҳайратга солди. - Ойим касал эмасдилар, шундаймасми? Ҳеч ақлим етмаяпти...

- Бу бошқача бўлган. Бунақа эмас... - ортиқча гап айта олмаётганидан ўзини ноқулай ҳис этган Отто юзини ўгирди.

- Нима бўлганидан хабардормисиз? - деди Трейси сўзларини чўзиб.

Отто унга шилпиқ кўзларини қадади.

- Ойингиз сизга яқинда бўлган воқеани айтиб бермаган. Сизни хафа бўлмасин деган.

Трейсининг қовоғи солинди.

- Мени хафа бўлмасин деб-а? Нима учун? Давом этинг... илтимос.

Чол ажинли қўлларини тинмай сиқиб очарди.

- Сиз Жо Романо деган кишининг исмини эшитганмисиз?

- Жо Романо? Йўқ. Нимаиди?

Отто кўзларини қисди.

- Романо олти ой бурун онангиз билан танишиб, компанияни сотиб олмоқчи эканини айтганди. Ойингиз сотишдан манфаатдор эмаслигини унга тушунтирди, бироқ у компаниянинг асл нархига нисбатан ўн баробар нарх таклиф этгач, ойингиз йўқ, деёлмади. У жуда ҳаяжонланиб кетганди. Бечора она барча пулларини даромад келтирадиган акцияга қўймоқчи ва даромадга сиз билан умрининг охиригача бекаму кўст яшамоқчи эди. Сизга

кутилмаган тухфа қилмоқчи эди. Мен ҳам жуда хурсанд бўлдим. Мана, уч йилдирки, нафақага чиқаман, деб отланаман. Трейси, ахир мен Дорис хонимни якка ташлаб кета олармидим? Ўша Романо... – Сал қолди сўкиниб юборишига. – Романо, кўп эмас, бироз ширинкомасини тўлади. Қолган қисмини ўтган ойда бериши лозим эди.

Трейси тоқати тоқ бўлиб:

– Давом этинг, Отто. Кейин нима бўлди?

– Фирмани бошқаришни кўлига олганидан кейин Романо барча собиқ хизматчиларни ишдан бўшатиб, ўрниларига янгиларини олди. Сўнгра компаниянинг акция курсларини сунъий равишда пасайтира бошлади. У бор мулкларни сотиб, кўплаб янги дастгоҳлар буюрди, уларни сотди-ю, бунисига тўламади. Мол эгалари тўлов кечикканидан хавотир олмадилар, чунки улар ҳалиям сизнинг ойингиз билан олди-берди қиляпмиз деб ўйлар эдилар. Ниҳоят, улар ўз пулларини талаб қила бошлаганларидан кейин хоним Романонинг ҳузурига бориб тушунтириш талаб қилдилар. Романо ҳе йўқ, бе йўқ, шартнома тузмасликка, бинобарин компанияни ойингизга қайтариб беришга қарор қилганини айтди. Бу орада компания нафақат бир пулга қиммат, ҳаттоки ярим миллион доллар қарз ҳам бўлиб қолган эди. Буларни ойингиз тўлай олмасдилар, албатта. Биз хотиним билан онангизнинг компаниясини қутқариб қолиш учун бор куч-қувватини ишлатаётганини кўриб раҳмимиз келди. Улар онангизни банкрот бўлишга мажбур этдилар. Улар ҳамма нарсани – фирмани, бу уйни ҳам, ҳатто ойингизнинг машинасини ҳам тортиб олишди.

– Вой, худойим-ей!

– Яна бир гап. Округ суди прокурори хонимни товламачиликда айблаб чақирув қоғози юбормоқчилигини айтиб қўрқитган. Бу деган сўз ойингизни қамоққа тушиш хавфи мумкин эди. Ўйлашимча, бу воқеа ўша куни, ойингиз ўлган куни бўлган.

Трейси ожизона ғазаб ўтида ёна бошлади.

– Онамнинг қиладиган иши бор-йўғи уларга ҳақиқатни айтиб, ўша одамнинг қилмишларини очиб ташлаш эди, холос.

Кекса бошқарувчи бош чайқади.

– Жо Романо – Энтони Орзатти исмли кишининг одами: Орзатти – Янги Орлеаннинг хўжайини. Романо бунақа найрангни илгарилари ҳам бошқа компанияларга ишлатиб келганидан мен жуда кеч хабар топдим. Борди-ю, онангиз уни судга берганида ҳам бу тугунни ечиш учун йиллар керак бўлар ва, ҳатто, ўшанда ҳам ундан пулларини ундириб ололмасди.

– Нега ойим менга индамадилар? – бу унинг қалб нидоси, онасининг азоблари учун чеккан оҳ-воҳи эди.

– Ойингиз жуда мағрур аёл эдилар. Нима ҳам қила олардингиз? Ҳеч ким унга ёрдам бера олмас эди.

«Сиз янглишасиз», – ғазабнок ўйлади Трейси.

– Мен Жо Романони кўришим керак. Уни қаердан топсам бўлади?

Шмидт қатъий равишда:

– Буни ёдингиздан чиқаринг, – деди. – Унинг қанчалар қудратли эканини ҳатто тасаввур ҳам этолмайсиз.

– У қаерда яшайди, Отто?

– Унинг ҳовлиси Жексон-сквер ёнида, лекин у ёққа боришнинг фойдаси йўқ, менга ишонаверинг.

Трейси индамади. Уни ўзига номаълум бўлган туйғу чулғаб олган бўлиб, бу туйғунинг номи – интиқом эди. «Онамнинг ўлими учун Жо Романодан ўч оламан», онт ичди Трейси.

3

Унга вақт керак эди. Ўйлаш учун, бундан буёнги ҳаракатлари учун вақт керак. Хонавайрон бўлган уйига қайтиш оғир, шу боис Трейси Мэгэзин-стритдаги ўртамиёна отелда қўнишга қарор қилди, бу отель байрам бебошликлари ҳалиям давом этаётган Френг Квертердан анча

нарида эди. Терйсининг юки йўқ эди. Конторка ортида ўтирган турқи совуқ клерк:

– Олдиндан пулини тўлаб қўйишингизга тўғри келади, – деди. – Бир кечага қирқ доллар.

Трейси икки-уч кунга рухсат сўраб Кларенс Дезмондга кўнғироқ қилди.

Кларенс жаҳлини яширди-ю, шу билан бирга ўзини ўнғайсиз ҳис этиб:

– Бундан хавотирланманг, – деди Трейсига. – Сиз келгунга қадар ўрнингизга битта-яримтани толиб қўя тураман.

Кларенс ўзининг одамгарчилигини Чарльз Стэнхоупга етказди деган умидда эди. Трейси

Кейин Чарльзга кўнғироқ қилди.

– Чарльз, жоним...

– Трейси, қайси гўрда юрибсан? Ойим эрталабдан бери сенга кўнғироқ қилолмаяптилар. Эрталабки нонуштани сен билан қилмоқчи эканлар. Ойим билан икковингиз тўйнинг энг масъулиятли тадорикларини бўйнингизга олишингизга тўғри келяпти.

– Кечир, жоним. Мен Янги Орлеандаман.

– Қаерда? Янги Орлеанда нима қилиб юрибсан?

– Ойим... ойим вафот этдилар, – деди-ю, бир нарса томоғига тикилиб қолди.

– А-а? – Чарльзнинг товуши дарҳол ўзгарди-қолди. – Кечирасан, Трейси. Кутилмаган воқеа. Ойинг ҳали ёш эдилар-ку!

«Жуда ёш эдилар», – надомат билан хаёлидан ўтказди Трейси. Сўнг овозини чиқариб деди: – Ҳа, жуда ёш эдилар.

– Нима бўлди? Ўзинг яхшимисан?

Ҳар қалай Трейси онасининг ўз жонига қасд қилганини Чарльзга айта олмасди. Трейси жон деб онасини нима қилишганини, бу даҳшатли воқеани ҳаммасини айтиб, юрагини бўшатиб олмоқчи эди-ю, лекин ўзини босди. «Бу – менинг ғамим, – ўйларди у, – ўз дардимни Чарльзга юкламайман».

– Хавотир олма, – деди Трейси. – Менга балоям урмаган.

– Трейси, хоҳласанг мен борай?

– Йўқ. Раҳмат. Ўзим уддалайман. Эртага оймни дафн этаман. Душанба куни Филадельфияга етиб бораман.

У гўшакни жойига қўйди-ю, каравотга ётди, фикр-хаёллари чувалашиб кетди. Трейси шифтдаги оққа бўялган тош тахтачаларни санай бошлади. Бир... икки... уч... Романо... тўрт... Жо Романо... олти... етти... ҳали жавоб беради! Унинг аниқ режаси йўқ эди. У бир нарсани аниқ биладикки, Романо жазосини олмасдан ҳеч қаёққа кетишига йўл қўймайди. Трейси онаси учун ўч олиш йўлини, қандай бўлмасин, топади.

Трейси кечни қоралаб, токи ломбардга етиб бормагунча Кэнэл-стрит бўйлаб сайр қилиб юрди. Панжара билан ўралган пештахта ортида юзлари ўликдек заъфарон киши ўтирарди. Эски модадаги шапкасининг соябони унинг кўзини чироқнинг нуридан тўсиб турарди.

– Хизмат?

– Мен... мен қурол сотиб олмоқчийдим.

– Қанақасидан?

– Биласизми... тўппонча керак менга.

– Сизга ўттиз икки ёки қирқ беш калибрлиси керакми, ё бўлмаса?..

Трейси умрида қўлига тўппонча олмаганди.

– Ўттиз иккилиги бўлаверади.

– Менда «Смит ва вессон» русумидаги ўттиз икки калибрлисининг ажойиб нусхаси бор, икки юз йигирма беш доллар туради, ўттиз иккилик «Чартер Арме» юз эллик тўққиз...

Трейсининг ёнида пули кўп эмасди.

– Бунданам арзонроғи йўқми сизда?

У елкаларини қисди.

– Арзонроғи фақат тошотар, – деди. – Танланг. Сиз учун юз эллик долларга тушаман, бир коробка патрон ҳам қўшиб бераман.

– Жуда соз.

Трейси унинг пештахта олдига келиб тўппончани олишини кузатиб турди. Сотувчи уни пештахта чеккаси-га қўйди.

– Бу билан муомала қилишни биласизми?

– Тепкини босиш керак.

Сотувчи мийиғида кулиб қўйди.

– Истасангиз, қандай ўқлашни кўрсатиб бераман.

Трейси, отмоқчи эмасман, шунчаки бир одамни кўрқитмоқчийдим, лекин бу аҳмоқона иш эканлигини энди тушундим демоқчи бўлди-ю:

– Майли, марҳамат қилинг, – деди.

Трейси «яшил соябон»нинг ўқларни тўппонча қорнига жойлаштираётганини кузата бошлади.

– Раҳмат, – деди-да, ҳамёнини олиб, пулни санаб берди.

– Менга исм-шарифингиз ва манзилингизни айтсангиз, полицияга хабар беришим керак.

Бу Трейсининг хаёлига келмаган экан. Қурол билан Жо Рамонога таҳдид қилиш жинойий жавобгарликка киради. «Бироқ мен эмас, у жиноятчи-ку!»

Сотувчининг унга тикилиб турган кўзлари шапкасининг соябондан тушган қўланкада оч сариқ тус олди.

– Исм-шарифингиз?

– Смит. Жоан Смит.

Сотувчи карточкага бу исмни ёзиб қўйди.

– Манзилингиз?

– Доуман Роуд, ўттизу йигирма.

Сотувчи унга қарамасдан деди:

– Аммо Доуман Роудда бунақа рақамли уй йўқ. Бўлса ҳам дарёнинг ўртасига тўғри келарди. Менимча эллигу йигирма деб ёзишгани маъқул.

У Трейсининг олдига квитанцияни қўйди.

Трейси: Жоан Смит, деб имзо чекди.

– Шу холосми?

– Ҳа, – сотувчи эҳтиёткорлик билан тўппончани панжара орасидан узатди. Трейси сотувчига жиддий назар ташлаб, тўппончани сумкачасига солиб, шоша-пиша магазиндан чиқди.

– Ҳой, леди, – деб бақирди... «яшил соябон» унинг орқасидан. – Эҳтиёт бўлинг. Тўппонча ўқланган-а.

Жексон-сквер Френч Квотер марказида жойлашган бўлиб, унинг тепасида муҳташам Авлиё Луис ибодатхонаси худо марҳаматининг рамзи сифатида қад кўтариб турар эди. Майдонда эски архитектура усулида қурилган чиройли уйлар, уларнинг бўсағалари ва ҳовлилари шовқин-суронли кўчалардан, дабдабали магнолиялардан тўсиб турарди. Жо Романо шу уйларнинг бирида истиқомат қиларди.

Трейси қош қорайишини кутиб турди. Намойишлар Чартес-стритдан ўтар ва Трейси яқинда дуч келган одамларнинг дўзахий гирдибодининг суронлари узоқдан чалинар эди қулоғига.

У буталар панасида уйни чамалаб, халтачасидаги тўппончанинг залворини сезиб турарди. Унинг режаси жуда оддий – Жо Романони онасининг покиза номини тиклашга кўндириш эди. Агар у бош тортса, тўппончани олиб, бўйнига кўяман ва тилхат ёзишга мажбур қиламан деб ўйларди. Қоғозни олиб лейтенант Миллерга оборади, Романони ҳибсга олишади-ю, онаси оқланади. Трейси шу пайт ёнида Чарльз бўлишини жуда истарди, бироқ бу ишни бир ўзи амалга оширса яхшироқ бўлишига ақли етарди. Чарльзни бунақа ишларга аралаштириб ўтириш керакмас. Иш битганидан сўнг унга ҳаммасини айтиб беради, унгача Жо Романо қамоққа олинади. Қаршисидан қандайдир йўловчи келарди. Трейси унинг ўтиб кетишини кутди, кўча бўм-бўш. Сўнгра уй олдига бориб кўнғироқ тугмасини босди. Жавоб бўлмади.

У «Марди гра» шаънига бағишланган ўғрилар тўдасида хурсандчилик қилаётган бўлса керак. Менинг кутишга тоқатим йўқ, – хаёлидан ўтказди Трейси. – Уйига қайтиб келишини кутаман». Бирдан ёндиргич шиқ этди, айвондаги чироқ ёнди, кўча эшик очилди, остонада бир эркак намоён бўлди. Унинг ташқи қиёфаси Трейсини ҳайратга солди. Трейсининг хаёлида ёвуз ва кўзлари тунд бандит

гавдаланди. Аммо унинг қаршисида индамасдан университет профессори дейиш мумкин бўлган ёқимтой ва хушрўйгина киши турарди. У мулойим, дўстона овозда:

– Салом. Нима хизмат буюрадилар? – деб сўради.

– Сиз Жозеф Романомисиз? – аёлнинг овози қалтирарди.

– Ҳа. Нима ишингиз бор? – жавоб берди сўроққа сўроқ билан. Ўзини эркин ва эътиборни тортадиган даражада самимий тутиб турган киши. «Ойим бу одамга алдаганига ҳайрон қолмаса бўлади», хаёлидан ўтказди Трейси.

– Мен... менинг сизда гапим бор эди, мистер Романо.

– Эркак бир зумда Трейсининг қадди-қоматига кўз югуртириб чиқди.

– Бош устига, марҳамат, киринг ичкарига.

Трейси меҳмонхонага кирди, у ерга қўйилган ноёб мебеллар яхшилаб артилганидан ялт-ялт этарди.

Романо ёмон яшамас экан. «Ойимнинг пулларига», деб ўйлади Трейси.

– Мен шу тобда бирон нарса ичсаммикан, деб турувдим. Қайсинисидан қуяй?

– Ҳеч қайсисидан.

У ҳайрон бўлиб Трейсига қаради.

– Ҳўш, нима учун мени кўрмоқчи бўлдингиз? Мисс...

– Трейси Уитней. Мен Дорис Уитнейнинг қизиман. – Романо бир дақиқа Трейсига тунд қараб турди-да, кейин қиёфасини ўзгартирди, гўё ўзининг қадрдон танишини учратгандек.

– Э-ҳа... Ойингиз ҳақида эшитгандим. Минг афсус.

«Минг афсус!»миш.

– Жаноб Романо, округ прокурори менинг онамни товламачиликда айбламоқда. Бу ёлғон эканини сиз биласиз. Менга унинг покиза номини тиклашда ёрдам берасиз деган умиддаман.

Романо елкасини қисди.

– Байрам кезлари ҳеч қачон иш ҳақида гаплашмайман.

Бу – менинг эътиқодимга зид. – Романо бар олдида борди.

– Озгина ичиб олсангиз енгил тортасиз, деб ўйлайман.

Трейсининг бошқа чораси қолмади. У сумкасини очиб, тўппончани олди ва уни нишонга тутди.

– Мен сизга тушунтириб бераман, нимадан енгил тортишимни, жаноб Романо. Сиз онамга ишлатган қилиқларингизни тан олсангизгина...

Жо Романо ўгирилди-ю қуролга кўзи тушди.

– Яхши, буни опкўйинг, Мисс Уитней. У отилиб кетиши мумкин.

– У отиладиям, агарда мени айтганимни бажо келтирмасангиз. Сиз компанияни қандай қилиб охирги ипиғача шилиб олганингизни, шу билан ойим ўз жонига қасд қилганини ёзиб берасиз!

Энди Жо унга хавотирланиб қараб турарди. Унинг қора кўзлари шубҳали қисилмоқда эди.

– Тушунаман. Борди-ю, йўқ десам-чи?

– Унда сизни ўлдираман, – Трейси қуролли кўли қалтираганини сезиб турарди.

– Сиз қотилга ўхшамайсиз, мисс Уитней.

Романо кўлидаги виски билан Трейси томон яқинлашиб келди. У мулойим ва самимий оҳангда сўзларди.

– Онангизнинг ўлимига алоқам йўқ, менга ишонинг, мен...

Шу пайт у вискини Трейсининг юзига селиб юборди.

Виски Трейсининг кўзини ачиштирди. Романо унинг кўлидан тўппончани зарб билан тушириб юборди.

– Сизнинг қаримсиқ онангиз мендан битта нарсани яширибди, – деди Жо Романо. – У сиздек шахвоний қизи борлигини айтмабди.

Жо Трейсининг қўлларини маҳкам ушлаб олган, у ваҳимага тушиб қолди, боз устига кўзларини очолмасди. Жо уни маҳкам кучоқлаб олди. Трейси қутулиб чиқмоқчи бўлиб ҳарчанд уринмасин, барибир Жонинг кучоғидан юлқиниб чиқишга ожизлик қиларди.

– Сен бу ерга мен билан ҳазиллашгани келганмидинг. Ҳазиллашишни сенга ҳозир Жо кўрсатиб қўяди.

Трейси бақирмоқчи бўлганди, лекин Жо уни оғзига кўлини босди.

- Қўйворинг мени!

Жо унинг блузкасини юлиб йиртди.

- Оҳ-ҳо! Сийналаринг бунча чиройли! – шивирларди у ва кўкракларини эзғилай бошлади. – Қаршилиқ кўрса-тавер, миттивой. Менга ёқади бу қилиғинг, жуда ёқади.

- Қочинг деяпман!

Жо уни қийнаб, борган сари бағрига қаттиқроқ қисарди.

- Онт ичиб айтаманки, сен ҳали ҳақиқий эркакни кўрмагансан, – ириллади у. Бу сафар Жо бутун гавдаси билан Трейсининг устига ётиб олди, қўллари эса танасини пайпаслар, юбкасини кўтаришга уринарди. Трейси ҳеч нарсани кўрмай, бир силкинди-ю, бармоқлари билан тўппончани ахтариб топди. Тўппончани қўлига олиши билан ўқ овози эшитилди.

- Вой жоним! – бақриб юборди Романо. Унинг исканжаси бўшашиди. Қизил туманли парда ортида ўзи устидан сирғалиб тушиб, биқинини ушлаганча қийналиб полга чўзилган Жони базўр илғади.

- Сен мени отдингми... вой қанжиғ-е! Мени отдинг-а...

Трейси донг қотиб қолди, қимир этишга мажоли йўқ эди. Кўнгли оза бошлади, аччиқ оғриқ эса ҳамон кўзларини очирмасди. Ниҳоят, у ўрнидан сапчиб турди ва уйнинг этагидан эшик олдига қоқила-суқила етиб олди. Эшикни ланг очди. Аммо бу ваннахона эди. У чайқалиб раковина олдига борди, совуқ сувда оғриқ камайгунча кўзларини ювди. Кўра бошлади. У кўзгуга қаради. Кўзлари шишиб кетган ва бежо эди. «Эй, худойим, мен одам ўлдирдим-а». Меҳмонхонага югуриб қайтиб кирди.

Жо Романо ерда ётар, оппоқ гиламга қип-қизил қон ёйилиб кетганди.

Рангида ранг қолмаган Трейси Жога энгашиб қараб турди-да:

- Кечиринг, – деди. – Бундай қилмоқчи эмасдим...

- Тез ёрдам!...

Жо зўр-базўр нафас оларди.

Трейси ёзув столида турган телефон олдига югуриб борди. Навбатчининг рақамини терди. Сўнгра бўғиқ овозда:

– Навбатчи, «тез ёрдам»ни юборинг, тезда. Манзил – Жексон-сквер, 421. Эркак кишини отишди.

Трейси гўшакни қўйди-да, Жо Романога қаради... «Эй худо, – нола қилди у. – Илтижо қиламан, ўлишига йўл қўйма уни», – деди-да, Жонинг жасади ёнида тиз чўкиб, тирикми-ўликми деб кўздан кечира бошлади. Жонинг кўзлари юмуқ, лекин нафас оларди.

– «Тез ёрдам» ҳозир келади, – деди-ю, Трейси кўчага югуриб чиқиб кетди. У ҳамманинг диққатини жалб қилмай деб, чопмасликка ҳаракат қиларди. Йиртилган блузкасини кўринмасин дея жакети билан беркитиб олди. Уйдан тўрт чақиримлар нарида такси тўхтатмоқчи бўлди. Хушчақчақ, ўзи билан ўзи овора йўловчиларга тўла беш-олтита такси ўтиб кетди. Узоқдан тобора яқинлашиб келаётган сиренанинг увиллаган овози эшитилди, бир неча сониядан сўнг Жо Романоининг уйи томон «Тез ёрдам» машинаси ўтиб кетди. «Кутулиб қолдим-а», деб ўйлади Трейси. Ундан сал нарида бир такси йўлнинг четига келиб тўхтади ва ундан йўловчилар тушиб қолишди. Трейси алпанг-талпанг югуриб машина олдига борди.

– Бўшмисиз?

– Шундоқ десак ҳам бўлади. Хўш, қаерга борадилар?

– Аэропортга, – деди-ю, жим бўлиб қолди.

– Ўтиринг.

Трейси йўл-йўлакай «Тез ёрдам»ни ўйлаб кетди. Кечикиб борса-ю, Жо Романо ўлса нима бўлади? Трейси қотил бўлиб чиқади. Тўппончани ўша уйда қолдиргани, унда бармоқ излари бор. Трейси, албатта, полицияга Жо уни зўрламоқчи бўлганини, тўппонча бехосдан отилиб кетганини айтиб бериши мумкин, бироқ улар ҳеч қачон бунга ишонмайдилар. Наҳотки, тўппончани шу дамда Жонинг ёнида қолдириш учун сотиб олган бўлса? Ораддан қанча вақт ўтди? Ярим соатми? Бир соатми? Тезроқ Янги Орлеандан учиб кетиш лозим.

– Карнавал сизга ёқадими?

– Ҳа, шунчаки...

Трейси қўлбола кўзгусини олиб, юз-кўзи ҳар қалай ораста кўриниши учун пардоз қилди. Жо Романони бўйнига олишга мажбур қилишга уриниш нақадар аҳмоқлик эди-я! Тескариси бўлиб чиқди. «Бу воқеани қандай қилиб Чарльзга айтиб бераман? Албатта Чарльз даҳшатга тушади, лекин бор гапни айтиб берганимдан кейин у тушунади. Чарльз нима қилишини ўзи яхши билади».

Такси Янги Орлеан халқаро аэропортига етиб борганида Трейси ўзича сўзларди: «Наҳотки шу бугун эрталаб учиб келган бўлсам-у, бир кун ичида шунча воқеа содир бўлган бўлса?» деб савол берди. Онасининг ўз жонига қасд қилгани... телба карнавал... ёвуз қарашли эркак: «Сен мени отиб ташладинг... қанжиқ...»

Трейси терминал томон шошиб бораётганида унга кимдир таънали нигоҳ ташлаётгандек туюлди. «Виждонинг тоза бўлмаганидан кейин шунақа бўлар экан», дея хаёлидан ўтказди Трейси. У қандай қилиб бўлмасин Жонинг аҳволини билгиси келарди, лекин уни қайси касалхонага олиб кетишган-у, кимга қўнғироқ қилиши лозимлигини ҳам тасаввур этолмасди. «У соғайиб кетади, албатта. Биз Чарльз икковимиз оғимнинг дафн маросимига қайтиб келамиз. Жо Романо соппа-соғ бўлади». Трейси қонга бўялган оппоқ гилам устида ётган одамни хаёлидан чиқариб ташлашга бор кучини сарфларди. Уйга, Чарльз хузурига тезроқ етиб бориш даркор.

Трейси Делта Аэрлайнс компанияси кассаси олдига борди.

– Менга Филадельфияга учадиган кейинги рейсга билет керак эди. Турист сифатида.

Авиакомпания вакили компьютердаги тасвирга қараб туриб:

– Рейс – учу нол, тўрт. Омадингиз бор экан. Битта ўрин бўш.

– Самолёт қачон учади?

– Йигирма дақиқадан сўнг. Самолётга чиқиш учун вақтингиз етарли ҳали. – Икки томондан иккита полиция зобитлари келганида Трейси кечикканини сезди.

Полициячилардан бири сўради:

– Трейси Уитнеймисиз?

Юраги бир сония уришдан тўхтади. «Ўз номини яшириш – тентаклик».

– Ҳа.. – деди у.

– Сиз ҳибсга олиндингиз.

Сўнгра Трейси кишаннинг совуқ пўлати билакларида ширқ этганини сезди.

Бу воқеалар гўё секинлашган кино тасмасида, боз устига Трейсига алоқаси йўқ тасвирда содир бўлаётгандек эди. Трейси билагидаги кишаннинг бир учи полиция кўлида, уни аэропорт залидан олиб ўтишди, атрофдагилар ўгирилиб орқасидан қараб қолишарди. Трейсини пўлат панжарали оқ-қора полиция патруль машинасининг орқа ўриндиғига суқиб ўтказиб қўйишди. Полиция машинаси йўлқадан тушиб, липиллаб фонарларини ёндириб, сиренасини увиллатганча кенг йўлдан катта тезликда ғизиллаб кетди. Трейси орқа ўриндиққа камроқ кўринай деб ғужанак бўлиб ўтириб олди. У қотил, Жозеф Романо ўлган. Лекин бу бахтсиз ҳодиса-ку! Қандай бўлганини тушунтириб беради. Трейсига ишонишлари керак. Ишонишлари керак.

Трейсини Янги Орлеан дарёсининг ғарбий қирғоғидаги Элджири дистриктида мунгли, турқи совуқ, фақат ташқи қиёфаси билангина ночорлик ва тушкунлик тимсоли бўлмиш бинога жойлашган полиция бўлинмасига олиб келишди. Рўйхатга оладиган хона ҳар хил афтодаҳол шахслар билан лиқ тўлган – фоҳишалар, кўча қароқчилари, қўшмачи-ю, уларнинг қурбонлари. Трейсини бўлинма навбатчисининг ҳузурига олиб бордилар.

Улардан бири:

– Сержант, бу ўша Уитней. Биз ҳозир уни аэропортдан тутиб келдик, қочиб кетаётган экан, – деди.

- Мен-а...

- Кишанни ечинг.

Кишанни ечишди. Трейси беихтиёр ўз овозини эшитди:

- Бу - бахтсиз ҳодиса. Уни ўлдириш хаёлимга ҳам келмаган. У мени зўрламоқчи бўлди, кейин...

Трейси жазавадан ўзини ушлаб туролмади. Бўлинма навбатчиси:

- Сизми Трейси Уитней? - дея ўдағайлади.

- Ҳа, мен...

- Йўқ! Бир дақиқа сабр қилинг, - илтижо қилди Трейси. - Қўнғироқ қилиб олай. Мен, мен, қўнғироқ қилишга ҳаққим бор.

- Ие, бунақа ишлардан хабардормисиз? - гўлдиради сержант. - Неча марта қамоқхонада бўлгансиз?

- Ҳеч бўлмаганман.

- Майли, бир мартагина қўнғироқ қилишингиз мумкин. Уч дақиқа. Қайси рақамни терай?

Трейси жуда асабийлашганидан, ҳатто Чарльзнинг телефон рақамини эслай олмади. У ҳатто Филадельфиянинг кодини эсига келтиролмади. Икки-беш-бир? Йўқ-йўқ, бу эмас.

У нуқул қалтирар эди.

- Бемалол. Туни билан шу ерданман.

- Икки, бир, беш. Шунақа. Икки, бир, беш, беш, беш, беш, тўққиз, уч, нол, бир ...

Навбатчи рақамларни териб гўшакни Трейсига узатди. Гўшакдан чақириқ овози келди-ю, лекин жавоб бўлмади. «Чарльз уйда бўлиши керак».

- Вақт тамом бўлди, - деди навбатчи ва ундан гўшакни тортиб олмоқчи бўлди.

- Илтимос, яна бироз сабр қилинг, - бақриб юборди Трейси. Лекин бирдан Чарльз кечаси телефонни узиб қўйиши эсига тушиб қолди. У чақираётган товушга қулоқ солиб, Чарльз билан боғланишнинг ҳеч қандай иложи йўқлигига ақли етди.

- Бўлдими? - деди бўлим навбатчиси.

Трейси унга нигоҳини тикиб ночор аҳволда:

– Ҳа, – деди.

Полициячи Трейсини бир хонага олиб кирди. У ерда Трейси ҳақидаги барча маълумотларни ва бармоқ изларини муҳраб олишди, сўнгра йўлак бўйлаб пастга олиб тушишди-да, якка кишилик камерага қамаб қўйишди.

– Эртага ишингиз судда кўрилади, – дея хабар берди полициячи, кейин Трейсини бир ўзини қолдириб чиқиб кетди. «Ҳеч нарса бўлаётгани йўқ, – ўйларди Трейси, – барчаси даҳшатли туш. Э, Худойим, ишқилиб ҳаммаси тушга айлана қолсин». Аммо камерадаги сассиқ каравот ҳақиқат, ҳатто ўтиргичсиз ҳожат чиқарувчи жой ҳам, панжара ҳам ҳақиқат эди.

Туннинг ҳар бир дақиқаси ниҳоятда оғир ўтарди. Қани энди Чарльзга қўнғироқ қила олганида эди. Чарльз ҳозир унга ҳаммадан ҳам, ҳар доимгидан ҳам зарур эди. «Авваламбор унга бор дардимни тўкиб солишим керак. Агар шундай қилсам, бунақа даҳшат бошқа қайтарилмайди». Тонг соат олтида қоровул унга нонушта олиб келди. Илмилик кофе билан арпа бўтқаси. Соат тўққизда эса қоровул хотин Трейсини олиб кетишга келди.

– Вақт бўлди, юр, ширингинам. – Қоровул хотин камера эшигини очди.

– Мен қўнғироқ қилишим керак, – деди Трейси. – Бу жуда...

– Кейин... Судьяни куттириб қўйиш одобсизлик бўлишини биласанми? У итвачча жуда қабиҳ.

Қоровул хотин Трейсини йўлакдан олиб ўтди-да, залга киритди, унда кекса киши судьялик курсисида ўтирарди. Унинг калласи ва қўллари бетиним силкиниб турарди. Қаршисида мош-гуруч сочлари хурпайган, қора кўзлари совуқ, ёши қирққа борган, нимжон, паст бўйли, округ прокурори Эд Теплер турарди.

Трейсини айбдорлар курсисига ўтқазишди ва бир дақиқадан кейин суд ижрочиси даъват этди.

– Трейси Уитнейга қарши айбнома...

Шу пайт Трейси судья курсиси томон оғиб кетаётганини ҳис этди. Судья олдидаги бир варақ қоғозни ўқиб чиқди.

«Мана энди». Мана энди ҳокимиятга ҳақиқий воқеа қандай содир бўлганини айтадиган вақт келди. Трейси қалтираётган қўлларини билдирмаслик учун маҳкам чирмаштириб олди.

– Жаноб судья, ижозатингиз билан маълум қилай, бу қотиллик эмас. Уни отганим рост, лекин бу тасодифан рўй берди. У мени зўрламоқчи бўлди, шунда мен...

Округ прокурори унинг гапини бўлди.

– Жаноб судья. Суд вақтини бекорга чўзиб ўтиришнинг ҳожати йўқ деб ҳисоблайман. Бу аёл ўттиз иккинчи калибрли тўппонча билан қуролланган ҳолда мистер Романонинг уйига босқинчилик қилиб кириб, нархи ярим миллион доллар турадиган Ренуарнинг суратини ўғирлаган. Мистер Романо жиноят устидан чиқиб қолганда, уни совуққонлик билан отиб ташлаб, бечорани ўлим чангалида қолдириб қочган.

Трейси юзидан қони қочганини сезди.

– Нима... нималар деяпсиз?

Айтилган барча гаплар мантиқсиз эди. Округ судининг прокурори бақриб деди:

– Бизда унинг мистер Романони ярадор қилган тўппончаси турибди. Унда – бармоқ излариям бор.

«Ярадор». Бундан чиқди Жозеф Романо тирик экан! Трейси ҳеч кимни ўлдирмаган.

– Бу аёл суратини олиб, қочиб қолган. Ҳозир бу сурат ўғри мол оладиган савдогарда бўлса ажабмас. Шу сабабли штат Трейси Уитнейга ўлдиришга уриниши ва қурол ишлатиб талончилик қилгани учун суд ҳукмини чиқаришингизни ёки товон сифатида ярим миллион доллар эвазига чиқариб юборишингизни сўраб мурожаат этади.

Судья ҳайратдан донг қотган Трейсига юз ўгириб:

– Ҳимоячингиз борми? – деб сўради.

Унинг гапи Трейсининг қулоғига кирмади.

Судья овозини кўтариб яна сўради:

– Адвокатингиз борми-йўқми?

Трейси бош чайқади.

– Йўқ. Мен... ҳалиги... бу одамнинг айтганлари – ёлғон.

Мен ҳеч қачон...

– Адвокат учун пулингиз борми?

Трейси ишлаб топган барча маошини банкка қўйган эди. Бундан ташқари Чарльз бор.

– Мен... йўқ, жаноб судья, ҳеч нарсага тушунмай қолдим...

– Суд сизга ҳимоячи тайинлайди. Сиз беш юз минг доллар товон ўрнига қамоқхонада ётасиз. Навбатдаги ишни келтиринг.

– Тўхтанг. Бу қандайдир англашилмовчилик. Ҳеч...

Қандай қилиб суд залидан олиб чиқиб кетишганини ҳам тушунмай қолди Трейси.

Суд Трейсига адвокат қилиб тайинлаган Перри Поупнинг ёши қирқларга борган эди. Унинг асабий, ҳам ақлли қиёфаси, раҳмдиллик билан боқаётган кўк кўзлари Трейсига маъқул бўлди.

Перри унинг камерасига кириб, курсига ўтирди-да, деди:

– Йўғ-е! Атиги йигирма тўрт соат шаҳарда бўлган леди учун бу ошиб тушади. Сиз ҳаммани ҳайратга солдингиз асти! – У оғзини катта очиб кулди. – Лекин омадингиз бор экан. Мерганликда жуда хом экансиз. Ўқ юзаки ялаб ўтган. Романо яшайди, – у трубкани олди:

– Чексам майлими?

– Майли.

Адвокат трубкасини тамаки билан тўлдириб чекди ва Трейсига бошдан-оёқ назар ташлади:

– Жиноятчига ўхшамайсиз, мисс Уитней.

– Мен жиноятчи эмасман, онт ичаман.

– Гапингизни ростлигини исботлаб беринг-чи, – деди у. – Бўлган воқеани сўзлаб беринг. Бир бошидан. Шошилмасдан.

Трейси сўзлаб берди. Перри Поуп миқ этмай Трейсининг тарихини эшитди. Сўнгра камеранинг деворига суняниб олди, унинг юзи тундлашди.

– Оббо итвачча-ей! – деди Поуп.

– Прокурор билан судьянинг гапларига тушунмадим.

– Трейси уялиб нигоҳини олиб қочди. – Сурат тўғрисида хабарим йўқ.

– Тўғрисиани айтсам, жуда оддий нарса. Жо Романо ёш боладек лақиллатган, худди онангизни лақиллатганидек. Жуда хунук воқеага гирифтор бўлибсиз.

– Ақлим ҳайрон.

– У ҳолда, хўп десангиз, ишнинг пўскалласини айтиб берай. Романо Ренуар учун ярим миллион долларлик зарар кўрган, бунини у сиздан талаб этади. Суратни эса бирон жойга яшириб қўйган, айтган пулни ундириб олади ҳам. Суғурта компанияси унинг тарафида эмас, сизнинг тарафингизда бўлади. Жанжал тинганидан кейин суратни биронта бегона кишига сотиб юборади-да, иккинчи ярим миллионни ишлаб олади, сизнинг ўзбошимчалигингиз эвазига. Наҳотки қурол ёрдамида айбини бўйнига қўйиш – ақлсизлик эканига тушунмаган бўлсангиз?

– Мен... бу гапингиз тўғри. Шунчаки ундан ҳақиқатни суғуриб олсам, балки кимдир тергов ишларини олиб боради, деб ўйлагандим.

Поуп ўчиб қолган трубкасини яна тутатиб олди.

– Уйга қандай қилиб кирдингиз?

– Мен эшик қўнғироғини чалдим, Романо эшикни очиб, мени ичкарига таклиф этди.

– У бошқа далил келтирди. Эмишки, сиз ойнани чилчил синдириб дераза орқали бостириб кирибсиз. У сизни Ренуарни олаётганингиз устида чиқиб қолибди. Сизни ушлаб олмоқчи бўлган, лекин сиз ўқ узиб қочибсиз.

– Бекорларни айтибди. Мен...

– Бироқ бу – унинг ёлғони ва унинг ўйи, аксига олибсизда қурол бўлган. Кимга ишингиз тушганини бир тасаввур қилиб кўряпсизми?

Трейси индамай бош чайқади.

– Бўлмаса ижозатингиз билан ҳақиқатни сўзлаб берай, мисс Уитней. Бу шаҳар Орзатти оиласининг маҳрига тушган. Мабодо сиз янги бино қурмоқчи ёки йўлларга тош ётқизмоқчи, ё исловатхона эгаси бўлмоқчи, гиёҳванд моддалар сотмоқчи, ғайриқонуний лотереяларга бошчилик қилмоқчи бўлсангиз, Орзаттининг «розилиги»ни олишингиз даркор. Жо Романо ёлланма қотил сифатида иш бошлаган. Ҳозир у Орзаттининг ташкилотида жуда нуфузли ўринни эгаллаган. – Поуп Трейсининг ҳайрат билан очилган кўзларига тикилди. – Сиз бўлсангиз Романонинг уйига бориб, унга тўппонча ўқталиб юрибсиз.

Трейси эсдан оғандек қотиб қолган эди. Ниҳоят, у тилга кирди.

– Сиз менга ишондингизми?

Поуп тиржайди.

– Ҳа, сизга ишониш мумкин.

– Менга ёрдам бера оласизми?

Поуп бироқ сукут сақлаб:

– Ҳаракат қиламан, – деди. – Уларни қаматиш учун ҳамма нарсага розийдим. Улар бутун шаҳарни ва кўпчилик судьяларни сотиб олишган. Агар судга мурожаат этгудек бўлсангиз, сизни шундай чуқурликка қамаб қўйишадики, умрингиз охиригача ёруғликни кўролмайсиз.

– Судга мурожаат этсам-чи?

Поуп ўрнидан турди ва камерада у ёқдан-бу ёққа юра бошлади.

– Мен суд олдида жавоб беришингизни истамасдим, чунки, ишонинг, суд уларники. Орзатти сотиб олмаган битта судья қолган фақат. Унинг исми Генри Лоуренс. Борди-ю, бу ишни ўша судья олиб боришини урдасидан чиқа олсам, ишончим комилки, сизга ёрдам беришим мумкин. Бироқ у билан яккама-якка гаплашиб олмоқчиман. Орзатти билан Романони жуда ёмон кўради уям менга ўхшаб. Ҳозир биринчи қиладиган ишимиз – судья Лоуренсни кўндириш.

Перри Поуп Трейсининг Чарльз билан телефонда гаплашишининг иложини қилолди. Трейси Чарльзнинг котибасининг овозини таниди:

– Мистер Стэнхоупнинг маҳкамасими?

– Гарриет. Бу мен, Трейси Уитней. А?

– О! Чарльз сиз билан боғланмоқчи бўлганди, мисс Уитней, бироқ сизнинг телефонингиз бизда йўқ. Мисс Стэнхоуп жуда хавотирда. У сиз билан тўй ҳақида маслаҳатлашиб олмоқчи. Сиз тезроқ унга қўнғироқ қилсангиз яхши бўларди.

– Гарриет, илтимос, менга Мистер Стэнхоупни улаб берсангиз.

– Минг афсуски, мисс Уитней, у Хьюстонга мажлисга жўнаб кетган. Агар менга ўзингизнинг телефон рақамингизни берсангиз, ишончим комилки, у бўшаши билан сизга қўнғироқ қилади.

– Мен...

Трейси унинг қамоқхонага телефон қилишини истамади. Токи Чарльзга бўлган воқеани ўзи айтиб бериши имкони туғилмагунча.

– Мен ... Мистер Стэнхоупга ўзим қўнғироқ қиларман, – деди ва гўшакни аста жойига қўйди.

«Эртага ҳаммасини Чарльзга тушунтириб бераман».

Трейсини ўша куниёқ катта камерага кўчиришди. Галатоерсдан ажойиб иссиқ овқат беришди, бироздан кейин янги узилган гулларни унинг қўлига тутқазишди. Гуллар орасида хат ҳам бор эди. Трейси конвертни очиб хатни олди. «Хафа бўлманг! Биз ўша аблахларни енгамиз». Перри Поуп.

Эртасига эрталаб Поуп Трейсини кўргани келди. Унинг юзидаги табассумни кўрган Трейси хушxabар борлигига ишонч ҳосил қилди.

– Омадимиз чошиб қолди, – хитоб қилди у. – Ҳозиргина судья Лоуренс билан округ прокурори Топплерни кўрдим. Топплер жон-жаҳди билан қаршилиқ кўрсатди-ю, лекин битим туздик.

– Битим?

– Мен судьяга бўлган воқеани бошдан-оёқ сўзлаб бердим. У айбдорман деб иқдор бўлишингизни қабул этишга рози бўлди.

Трейси ҳанг-манг бўлиб унга тикилиб қолди:

– Айбдорман? Лекин мен...

Поуп қўлини кўтарди.

– Қулоқ солинг. Айбдорлигингизни бўйнингизга олиб, суд ишларига бўладиган сарф-харажатлардан қутуласиз. Суратни ўғирламаганингизга судьяни ишонтирдим. У Жо Романони билади. Менга эса ишонади!

– Башарти мен айбни бўйнимга олсам, – оҳиста деди Трейси, – кейин ҳолим нима кечади?

– Судья Лоуренс сизни уч ой қамоққа ҳукм қилади.

– Қамоққа?

– Бир дақиқа шошмай туринг. У ҳукм ижросини кечиктиради, сиз эса шартли озодликка чиқиш чорасини кўра оласиз.

– Лекин у ҳолда... менда судланган деган тамға қолади-ку.

Перри Поуп оғир хўрсинди.

– Агар улар сизни суд олдида қуролли босқинчилик ва жиноят қилаётган вақтида ўлдирмоқчи бўлган деб жавоб беришга мажбур қилсалар, унда ўн йилга қамаб юборишлари мумкин.

– Ўн йил?!

Перри Поуп сабр қилиб Трейсини кузатиб турди.

– Ўзингиз ҳал қиласиз, – деди у. – Мен яхши маслаҳат беришим мумкин, холос. Ишни бошқа ёққа буриб юбориш мен учун мўъжиза бўлди. Уларга ҳозироқ жавоб керак. Мабодо бир битимга келиша олмасак, бошқа адвокат олишингиз мумкин, унда...

Трейси Поупни софдил эканлигига ишонар эди. Трейси гангиб қолган шундай вазиятда у қўлидан келганча ҳаракат қилди. Қанийди Чарльз билан гаплашиб ололса. Лекин уларга ҳозир жавоб бериши керак. Уч ой қамоқ

жазоси билан қутулиб қолиши ҳам, эҳтимол Трейсининг омади чопганидир.

– Мен... р...розиман шу битимга, – деди Трейси зўрға.

Поуп бош ирғади.

– Маъқул.

Суд бўлгунга қадар ҳеч қандай телефон қилишга рухсат беришмади.

Суд залида Трейсининг бир томонида Эд Топплер, Перри Поуп эса иккинчи томонида туришди. Судья курсисида ўтирган эллик ёшлардаги ташқи кўриниши аристократларга ўхшаш, биронта ажин йўқ, юзалари сип-силлиқ, сочлари олифталарча таралган киши эди.

Судья Генри Лоуренс Трейсига мурожаат этди:

– Судга хабар беришдики, судланувчи айбсизман деган нотўғри эътирофини айбдорман, деб тузатишга рози бўлибди. Тўғрими?

– Ҳа, зоти шарифлари.

– Ҳамма томонлар розими?

Перри Поуп бош ирғади:

– Ҳа, зоти шарифлари.

– Штат рози, зоти шариф, – деди округ прокурори.

Судья Лоуренс бир неча сония оғир сукут сақлаб турди. Сўнгра олдинга энгашиб Трейсининг кўзларига қаради:

– Шундай ачинарли аҳволга тушиб қолган буюк мамлакатимизнинг барча кулфатлари шундан иборатки, кўчаларимиз истаган жиноятларини жазосини тортмай содир этавериш мумкин деб ўйлайдиган ҳаромтовоқларга тўлиб тошиб кетган. Бунақа одамлар қонунга тулурмоқдалар, суд тизимимиз эса улар билан пачакилашиб юришибди. Бироқ биз Луизианамизда уларни эркалатиб ўтирмаймиз. Жиноят қилаётган бирон кимса совуққонлик билан одам ўлдиришга уринган бўлса, биз ўша одамнинг ўзига яраша тегишли жазо берамиз.

Трейси ваҳимага тушиб қалтирай бошлади. У ўгирилиб Перри Поупга қаради. Поуп кўзларини судьядан узмас эди.

– Судланувчи шахримизнинг хайрли фаолияти, яхши ишлари билан машхур, энг ҳурматли кишилардан бирини ўлдирмоқчи бўлганига иқрор бўлди. Судланувчи миллион долларга баҳоланган санъат асарини ўғирлаётган вақтида унга ўқ узган, – судьянинг овози тобора жиддий тус оларди. – Бизнинг судимиз яқин ўн беш йил ичида бу пуллардан фойдалана ололмаслигини чорасини кўриб кўйди, чунки сиз ўн беш йил давомида жанубий Луизиана қамоқхонасида жазоингизни ўтайсиз.

Трейси кўзи ўнгида бутун зал остин-устин бўлиб кетди. Қандайдир даҳшатли ҳазил сахнаси кўйилган эди. Судьянинг ролини ўйнайдиган актёр танланган-у, у мутлақо бошқа матнни ўқимокда. У бу сўзларнинг биронтасини ҳам айтмаслиги керак эди-ку? Трейси ҳаммасини Перри Поупга тушунтирмоқчи бўлиб шайланди, бироқ адвокат нигоҳини ундан олиб қочди. Поуп қоғозларни чаққонлик билан портфелига сола бошлади, шунда Трейси унинг бармоқларидаги тирноқлари гўштигача чайналиб кетганини биринчи бор сезиб қолди. Судья Лоуренс турди ва ўзи ёзган ҳамма қоғозларни йиғиштириб олди. Ақли кетиб, ҳуши қочган Трейси нима қилишганини билолмай гаранг эди.

Суд ижрочиси Трейсига яқинлашиб, унинг тирсагидан ушлади ва:

– Кетдик, – деди.

– Йўқ! – бақириб юборди Трейси. – Йўқ, Илтимос! – дея судга илтижо қилди. – Бу мудҳиш хато, зоти шариф, ахир...

Суд ижрочиси кўлини маҳкамроқ сиқиб ушлаганидагина бу хато эмаслигига иқрор бўлди. Уни йўқ қилиш учун ҳаммасини уюштиришган.

Худди онасини йўқ қилишгандек.

Трейси Уитнейнинг жинояти тўғрисидаги ахборот ва унинг сурати «Нью-Орлеанс Курьер» газетасининг биринчи саҳифасида босилиб чиқди. Агентлик Трейси ҳақидаги йиғилган маълумотларни мамлакатнинг бар-

ча газеталарига юборди. Трейсини қамоқхонага юбориш учун суд залидан олиб чиқишаётганларида уни телевидение мухбирлари тўдаси ўраб олди. У таҳқирланганидан юзларини яширмоқчи бўлар, бироқ камералардан қутулишнинг ҳеч бир иложи йўқ эди. Жо Романо жуда нуфузли шахс эди, бинобарин, унга қилинган суиқасд оламшумул воқеа. Трейсининг назарида атрофини душманлар қуршаб олгандек эди. «Чарльз мени чиқариб олади, – қайта-қайта такрорларди ўзига. – О, худойим, ишқилиб, Чарльз мени бу ердан олиб кетсин. Бизнинг боламиз қамоқхонада туғилишига йўл қўя олмайман».

Эртасига навбатчи сержант Трейсига телефондан фойдаланишга рухсат берди.

– Мистер Стэнхоупнинг кабинети, – жавоб берди Гарриет. – Бир дақиқа, мисс Уитней, – Трейси котибанинг овозидан талмовсираётганини сизди. – Мен... мен ҳозир қарайман, мистер Стэнхоуп ўзларидамикан.

Трейси бетоқатлик билан узоқ кутди ва, ниҳоят, Чарльзнинг овози эшитилди. Трейси енгил тортганидан бақириб юборай деди.

– Чарльз...

– Трейси? Бу сенми, Трейси?

– Ҳа, азизим. Оҳ, Чарльз, кўнғироқ қиламан деб роса ҳаракат қилдим.

– Жинни бўлаёздим, Трейси! Газеталарда сен ҳақингда ақл бовар қилмайдиган воқеаларни босишган. Бу хабарларга ишонгим келмаяпти.

– Битта сўзигаям ишонма, азизим. Биронтасигаям!

– Нега менга кўнғироқ қилмадинг?

– Қилгандим. Йўқ экансан. Мен...

– Қаердасан?

– Менми... мен қамоқхонада. Янги Орлеанда. Улар қилмаган ишим учун қамаб қўйишди.

Бехос йиғлаб юборганидан ўзи ваҳимага тушди.

– Тўхтаб тур. Қулоқ сол. Газеталар сен бир эркакни отиб ташлаганинг ҳақида ёзишмоқда. Бу бўҳтон, тўғрими?

– Мен ҳақиқатан отдим, лекин...

– Демак, тўғри экан.

– Воқеа сен ўйлаганингча бўлганмас, азизим. Умуман, аксинча. Ҳаммасини тушунтириб бераман сенга. Мен...

– Трейси, сен қасддан қотиллик қилганинг ва ўғрилиқ қилганингга иқроп бўлдингми?

– Чарльз, фақат шунинг учунки, ўша...

– Э худойим-ей, модомики сенга пул шунчалик зарур экан, мен билан маслаҳатлашсанг бўларди. Кимнидир ўлдирмоқчи бўлиб... Мен бунга ишонмайман. Хусусан, ота-онам ҳам ишонишмаяпти. Филадельфиянинг «Дейль Ньюс» газетаси бутун бир бетини сенга бағишлабди. Стэн-хоуп оиласига биринчи марта шармандалиқ доғи тушди.

Чарльзнинг босиқ овозидан унинг қанчалик изтиробга тушганини Трейси ҳис этди. Трейси унинг кўмагига умид боғларди-ю, лекин у ўшалар томонида-да. У ўзини йиғламасликка мажбур этди.

– Азизим, менга жуда кераксан. Илтимос, бу ерга етиб кел. Сен ҳаммасини тўғрилашинг мумкин.

Давомли сукунат чўкди.

– Назаримда, ҳозир кўп нарсани тўғрилаш зарурга ўхшаб турибди. Борди-ю, сен қилмишларингни бўйнингга олмаганингда ҳам, менинг оилам бунга ўхшаш ишларга аралашишни ўзига эп кўрмайди. Бунга ақлинг етадими? Бу бизни ниҳоятда ларзага солди. Афтидан, сени қандай одам эканлигингни билмас эканман.

Унинг ҳар бир сўзи гурзидек бағрини эзарди. Жумлаи жаҳон Трейсига бало-қазодек ташланган. Трейси умрида биринчи марта ўзини якка ҳис этди. Мурожаат этадиган ҳеч кими қолмади. Ҳеч ким.

– Ҳомиламизга нима бўлади?

– Боланг билан нима қилсанг ўзинг биласан. Узр, Трейси.

Шу билан алоқа узилди. Трейси қўлида гўшакни ушлаганча қотиб қолди.

Орқасида турган маҳбус қистовга олди:

– Гапинг тугаган бўлса, мен ўз адвокатимга қўнғироқ қилмоқчиман.

Трейси ўз камерасига қайтганида назоратчи хотин:

– Эртага сахарда тайёр бўлиб тур. Соат бешда сени олиб кетишади, – деди.

Трейсини кўргани бир одам келибди. Отто Шмидт аввалги учрашувга бир неча соат бўлгани билан жуда қариб кетибди. У кўринишидан хаста эди.

– Мен шунчаки, биз хотиним икковимиз афсус-надомат чекаётганимизни айтгани келувдим. Бунда сизнинг айбингиз йўқлигини биламиз.

«Қанийди, шу гап Чарльзнинг оғзидан чиқса».

– Мен хотиним билан эртага миссис Дориснинг дафнида қатнашамиз.

– Раҳмат, Отто.

«Эртага иккаламизни дафн этишади», – деб ўйлади Трейси ваҳимага тушиб.

У туни билан мижжа қоқмади. Қамоқхонанинг тор каравотида шифтга қараб ётаркан, хаёлан Чарльз билан бўлган суҳбатни такрор-такрор эслар эди. Чарльз воқеани охиригача эшитишни истамади.

Трейси бола ҳақида ўйлаши керак. У қамоқхоналарда туққан хотинлар ҳақида кўп ўқиганди, бироқ улар унинг ҳаётидан жуда узоқда – гўё гап ўзга сайёраликлар ҳақида бораётгандек туюларди ўшанда. Ҳозир ўзининг бошига тушиб турибди. «Ўз боланг билан нима қилсанг ўзинг биласан», деди Чарльз. Трейси эса туғмоқчи. «Ҳали балки болани тортиб олишлари мумкин, – деб ўйлади Трейси, – олиб қўйишади, чунки мен ўн беш йил қамоқда бўламан. Яхшиси, болам ўз онасини ҳеч қачон билмагани маъқул».

Трейси хўнграб юборди.

Тонг сахар соат бешда камерага назоратчи аёл ҳамроҳлигида соқчи кириб келди.

– Трейси Уитнейми?

– Ҳа, – деди Трейси ўзининг ғайриоддий дўриллаган овозини эшитиб.

– Луизиана штати Жиноят судининг ҳамда Орлеан тергови қавмининг қарорига биноан сиз Жанубий Луизианага, хотинлар қамоқхонасига жўнайсиз. Қани, бўлақол, дўндиқча.

Трейсини узун йўлақдан, қамоқхона соҳиблари билан тўлиб кетган камералар ёнидан олиб ўтишди. Трейсини куштак билан кузатиб қолдилар.

– Оқ йўл, жонон!

– Ҳой қизалоқ, суратни қаерга яширганингни бир оғиз айтсанг бас, пулларни арра қиламиз.

– Агар сен «давлат уйига» борсанг, Эрнестина Литичепни сўра. У сенга ростакамига ёрдам беради...

Чарльзга қўнғироқ қилган телефон ёнидан ўтишди. «Алвидо, Чарльз»...

... Сочлари тўқ жигаррангга бўялган, юзлари қотма, бўйи пакана назоратчи хотин янги келганларга мурожаат этди:

– Баъзи бирларингиз бу ерда жуда узоқ вақт қоласиз. Шу боис битта имконингиз бор – озодлик нима эканлигини мутлақо унутиб юбориш. Сиз бу ердаги ҳаётингизни мушкуллаштириш ёки сал енгиллаштиришингиз мумкин. Бизда маълум даражада тартиб-қонда ўрнатилган ва сиз бунга риоя қилишингиз шарт. Сизга ўзимиз айтамиз, қачон туриш, қачон ишлаш, қачон овқатланиш ва қачон ҳожатга бориш лозимлигини. Агар қонданинг биронтасини бузсангиз, яхши бўлмайди. Бу ерда тинч яшаш одат бўлиб қолган, жанжалкашларнинг попугини пасайтириб қўйиш қўлимиздан келади, – ўтли нигоҳини Трейсига ташлади. – Ҳозир медицина кўригидан ўтасиз. Ундан кейин – душ ва, ниҳоят, ҳужраларингизга тарқаласиз, эрталаб иш жойингизга борасиз. Гап – шу.

Трейсининг ёнида турган рангпар, ёшгина қизалоқ сўз қотди:

– Афв этасиз, илтимос, мумкинми...

Назоратчи хотин ўгирилди, жаҳлдан юзлари буришиб кетганди:

– Ўпқон оғзингни юм! Фақат сендан сўрасаларгина гапирасан, тушундингми? Бу ҳаммангга тегишли, сассиқ алафлар!

Трейсини унинг оҳанглари-ю, гаплари ларзага солди. Назоратчи хотин қоровулхонада ўтирган икки соқчига ишора қилди.

– Олиб чиқинг бу йиртиқ қанжиқларни...

– ...Маҳбуслар ташқи дунёга ўзлари кўнғироқ қила олмасдилар. Лекин уларга кўнғироқ қилишса бир ойда икки ёки уч дақиқага гаплашишга рухсат бериларди. Трейсига Отто Шмидт кўнғироқ қилди.

– Ўйловдимки, сиз бу хабарни эшитмоқчи бўлсангиз керак деб, – деди у тортиниб. – Дафн маросими яхши ташкил этилди. Мен харажат ҳисобларини тўладим, Трейси.

– Раҳмат сизга, Отто. Мен... миннатдорман сиздан.

Бошқа ҳеч ким унга кўнғироқ қилмади.

– Ҳей қиз, сен ташқи дунёни унутишинг керак, – огоҳлантирди Эрнестина. – У ёқда ҳеч ким сени кутмайди.

«Бекорларни айтибсан», қаҳр билан хаёлидан ўтказди Трейси.

Жо Романо

Перри Поуп

Судья Генри Лоуренс

Энтони Орзатти

Чарльз Стэнхоуп...

... Ана шулар билан ҳисоб-китоб қилишим керак...

Янги Орлеан.

Жума, 25 август, 10.00

Янги Орлеаннинг Ферст Мерчентс банк кассири Лестер Торренс ўзининг икки афзаллиги билан фахрланарди – шахвоний ишлардаги омади ва мижозларини тўғри баҳолай олишидан. Новчадан келган, оқ-сарик юзли, Том Селекка тақлидан мўйловли ва узун чакка сочли Лестер қирқ ёшни аллақачон уриб қўйган. Хизмат лавозимида юқори кўтарилишида уни икки марта четлаб ўтишди ва, афтидан, шу боис Лестер ўзининг шахсий учрашувларида банкдан фойдаланар эди. У фоҳишаларни бир чақирим наридан сезар, уларни текинга хизмат қилдириш унга ҳузур бағишларди. Айниқса, ёлғиз, бева хотинлар осонгина жиш бўлишар эди унга. Лестернинг даричаси олдида эрта-ми-кечми оғир аҳволга тушиб қолган хилма-хил қоматли ва ҳар хил ёшдаги аёллар пайдо бўлиб турарди. Агар улар қарзлари вақтини ошириб юборгудек бўлсалар, Лестер раҳмдиллик қилиб уларни эшитар, чекларни кечиктириш йўли билан ўз имкониятларини намоён этарди. Миннатдорлик эвазига эса бирга овқатланиш учун таклиф этишларини қутарди. Унинг кўпчилик мижозлари нозик сабабларни рўқач қилиб унга мурожаат этишарди. Бирлари эрларидан яширинча қарз сўраса... Бошқалари ўзларига қандайдир йўл билан... ёздириб олган чекларни хуфиёна сақлашни илтимос қилишарди... Яна бирлари никоҳни бекор қилиш баҳонасида Лестердан банкдаги умумий ҳисобларидан пулни дарров бўлиб беришни талаб этишар эди. Лестер уларнинг ҳожатини чиқаришдан хурсанд. Унинг ҳам ҳожатини чиқаришса яна хурсанд бўларди.

Ўша унутилмас жума куни эрталаб Лестер омади кулиб боқишини биларди. У банка кириб келаётган аёлни кўриб қолди. Бу беқиёс нусха – силлиқ қора сочлари елкаларини тўлдириб турар, тор юбка ва свитери Лас-Вегаснинг ҳар қандай кўшиқчи қизларининг ҳавасини келтирадиган қадди-қоматини таъкидлаб турарди.

Банкда тўрт нафар кассир ишлар ва бу ёш жувон худди мадад сўраётгандек назарини гоҳ у, гоҳ бу кассирга қаратди.

Жувоннинг нигоҳи Лестерга тушиши биланоқ у кўзини қисиб мулойим илжайиб қўйди. Жувон унинг дарчаси олдига келди.

– Хайрли тонг, – деди мулойим Лестер, – хизматингизга тайёрман.

У аёлнинг кўкраклари свитеридан бўртиб турганини кўриб хаёли қочди.

«Дўндикча, сенга шундай ёрдам бергим келмоқдаки!»

– Мени баъзи муаммолар қийнаб қўйди, – жувоннинг овози ёқимли куйдек жаранглади. Бунақа ғаройиб жануб лаҳжасини Лестер ҳеч қачон эшитмаганди.

– Мен бу ерда худди шундай муаммоларни, – унинг кўнгли ийиб кетди, – ҳал қилиш учун ўтирибман.

– О, умидим ўзи шу. Лекин мудҳиш хато қилиб қўйдим деб кўрқаман.

Лестер жувонга ўзининг энг яхши оталарча меҳрибон табассумини ҳадя этди.

– Сиздай гўзал бу даражада хатога йўл қўйганига ишонгим келмаяпти.

– Оҳ, лекин шундай бўлди, – унинг жозибали кўзлари ваҳимали катталашди. – Мен Жозеф Романонинг котибаси бўламан. У бир ҳафта бурун менга жорий ҳисоб учун янги чек бланкаларини буюртма қилишимни топширган эди, мен эса мутлақо унутиб қўйибман. Ҳозир улар тугаб қолди, агар Жозеф буни билиб қолса, билмайман, мени қандай кўйга солади ҳали.

Жозеф Романонинг исми Лестерга жуда таниш эди. Гарчи унинг ҳисобрақамларида унчалик катта пул бўл-маса ҳам, банкнинг фахрий аъзоси ҳисобланади, бар-ча катта пулларини ўз даромадларини қонуний қилиб кўрсатиш мақсадида катта пулларини бошқа жойларда ими-жимиди сақлашини ҳамма билар эди.

«Котиба танлашда диди зўр экан», – хаёлидан ўтказди Лестер. У яна жилмайиб деди:

– Бу унчалик жиддий иш эмас, миссис...

– Мисс Хатворд. Лурин Хатворд.

Лестер бугун жуда омади чопганини ҳис эта бошлади. Ҳаммаси хамирдан қил суғургандек.

– Мен шу ондаёқ сизга янги бланкалар буюриб қўяман. Икки-уч ҳафтадан кейин олишингиз мумкин бўлади ва...

Аёлнинг ичидан бир нидо чиқдики, бу чексиз умид баҳшида овозга ўхшаб кетди.

– Э, бу жуда кеч бўлади, мистер Романо шундоғам мен-дан хафа бўлиб юрибди. Ҳатто ишимдаям ҳаловат йўқ, тушунапсизми? – Трейси кўкракларини атайлаб тўсиққа теккизиб энгашди-да, жозиба билан шивирлади: – Агар буюртмани тезда адо этсангиз, сизни қуруқ қўймасдим.

Лестер раҳмдиллик билан деди:

– Э-э, минг афсус, Лурин, бунинг ҳеч иложини қи-лол... – Аёлнинг йиғлаб юборгудек бўлганини кўрди-да, – очиғини айтсам, бундай иш менинг қўлимдан келар, деб ўйлайман.

– Илтимос... Сиз учун ҳамма нарсага тайёрман.

Бу сўзлар Лестернинг қулоғида ёқимли мусиқадай янгради.

– Сизга айтдим-ку, қилиб бераман, – деди Лестер. – Сиз учун махсус буюртма қиламан ва ҳаммасини душан-ба кунни оласиз. Шунга розимисиз?

– О, қандай ажойибсиз-а, – аёлнинг овози чексиз мин-натдорлик ҳисси билан тўлганди.

Мен чекларни офисга юбораман ва ...

- Ҳар ҳолда, ўзим келиб олиб кетсам маъқулроқ бўларди. Мистер Романо мени шу қадар тентаклигимдан хабар топмасин тагин.

Лестер кўнгилчан жилмайди.

- Йўқ, тентак эмассиз. Ҳаммамиз ҳам баъзан фаромуш бўламиз.

Аёл мулойим оҳангда деди:

- Сизни ҳеч қачон унутмайман. Душанбада кўришгунча.

- Мен шу ерда бўламан.

Аёл кетаётиб Лестерга жозибали табассум ҳадя этди-да, эшик томон одимлади. Унинг мафтункор юриши одамнинг диққатини ўзига тортар эди. Лестер картотека олдига бораркан мийиғида кулиб қўйди. У Жозеф Романонинг ҳисобрақамини олиб, янги бланка буюртма қилиш учун тез тайёрлаб берадиган бўлимга кўнғироқ қилди.

Кармен ситидаги меҳмонхона Янги Орлеандан бошқа меҳмонхоналардан ҳеч нарса билан фарқ қилмас ва шу боис Трейси худди шу жойни танлади. У ўртамиёна жиҳозланган мўъжазгина хонани бир ҳафтага ижарага олди. Камера олдида бу саройнинг ўзгинаси эди. Трейси Лестернинг олдидан қайтиб келиб, қора паригини ечди, ўзининг жозибадор сочларини силаб қўйди, юмшоқ контакт линзаларини кўзидан олди ва юзидан гримини ювиб ташлади. У хонадаги ягона тўғри курсида ўтириб, чуқур нафас ола бошлади. Ҳаммаси яхши кетяпти! Жо Романонинг ҳисобрақами қаердалигини билиб олиш қийин... Трейси Романонинг бир вақтлар онасига ёзиб берган ҳисобварағига қаради. «Жо Романоми? Унга кўлинг етмайди», деган эди ўшанда Эрнестина.

Лекин Эрнестина янглишган. Жо Романо – биринчи. Қолганлари ҳам Романонинг кунини кўради. Биттасиям қолмайди.

Трейси кўзларини юмди ва бу ерга, Янги Орлеанга уни олиб келган ўша мўъжиза яна бир бор кўз олдидан ўта бошлади...

Трейси совуқ, қоп-қоронғи сув гирдобига тортилаётганини сизди. У чўкаётганини ҳис этди-ю, даҳшатга тушди.

Сув остида Эмига дуч келди, у қизчани маҳкам қучоқлаб олди-да, сув бетига отилди. Эми унинг қучоғидан чиқиш учун типирчиларди, улар гоҳ пастга чўқар, гоҳ оёқ-қўллари жон жаҳдлари билан ишга солиб, сув бетига чиқар эдилар. Трейсининг ўпкаси ёрилгудек шишиб кетган.

У ўлим талвасасига тушган қизчани ушлаб олганича сув гирдобидан қутулмоқчи бўлар эди-ю, бироқ ҳолдан тойиб борарди. «Қутула олмаймиз, ҳалок бўлдик», – ўйлади Трейси. Қандайдир овозлар эшитилди, қўлидаги Эмини юлқиб олишганини сезган Трейси:

– Эй худойим! Йўқ, Йўқ! – деб қичқириб юборди. Кимнингдир кучли қўллари уни белдан қучиб олди ва:

– Энди яхши, хавотир олманг. Ҳаммаси жойида, – деди.

Трейси телбанамо аланг-жалаң қилиб Эмини қидирди, кейин қизчани хавфдан холи бўлганини, бақувват қўлларда эканини кўрди. Бир дақиқадан кейин уларни совуқ сув қаъридан олиб чиқишди.

Бахтсиз ҳодисанинг муваффақиятли якуни ҳақида эрталабки газетанинг ички саҳифасида чоп этишди: гарчи маҳбуса сузишни билмаса ҳам қамоқхона бошлигининг қизини қутқариш учун ўз умрини гаровга қўйди. Кечга бориб бошқа газеталар ва телевидение мухбирлари Трейсини қаҳрамон даражасига кўтариб юбордилар. Губернатор Хабернинг ўзи Уорден Бренниган (турма бошлиғи) билан биргаликда Трейсини кўргани қамоқхона касалхонасига келди.

– Сиз мардлик кўрсатдингиз, – деди бошлиқ. – Миссис Бренниган ва мен сизга ниҳоятда миннатдорлик билдирмоқчимиз!.. – У ҳаяжондан йўталиб қўйди.

Трейси ҳали ҳолсиз ва бўлган воқеадан қаттиқ ларзага тушган эди.

– Эми яхшими?

– Тузала бошлади у.

Трейси кўзларини юмди: «Унга бирон кор-ҳол бўлса ўлиб қолардим», – деб ўйлади у ва бола ундан меҳр талаб қилганидан, унга ўрганиб қолишдан кўрқиб совуқ муно-

сабатда бўлгани эсига тушиб, ўзидан-ўзи уялиб кетди. Воқеа Трейсига озодлик келтирди, бироқ бу воқеа яна қайтарилгудек бўлса у Эмини қутқариш учун яна ўзини ташлаши аниқлигини билар эди.

Воқеа юзасидан кичик бир тафтиш ўтказишди.

– Бунга ўзим айбдорман, – деди Эми. – Биз копток ўйнагандик, Трейси коптокни олиб келиш учун югуриб кетди. Менга эса кутиб тур, деб букурди. Лекин мен уни яхшироқ кўрай деб деворга чиқиб олдим. Кейин сувга тушиб кетдим. Трейси эса мени қутқарди, дада.

Трейсини ташхис учун касалхонада қолдиришди, эртасига уни Уорден Бренниган кабинетига таклиф этишди. Трейсини юракни эзиб юборадиган ҳикоясини эшитишни интиқиб кутаётган журналистлар, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари қарши олдилар. ЮПИ, Ассошиэтед Пресс, маҳаллий телевидение ўз вакиллари ни юборишган эди...

Ўша куни кечқурун Трейсининг қаҳрамонлиги ҳақида кенг кўламда ахборот тўпланди ва миллий телевидение орқали қутқариш ҳақида ҳисобот берилди. Воқеа юмалоқ қор уюми каби катталаша борди.

«Тайм», «Ньюсупи», «Пипл» ва мамлакатнинг бошқа юзлаб газеталари бу воқеани ҳар томонга тарқатишди. Ахборот воситаларида воқеа ҳақида хабар бериш давом этавергани боис, қамоқхона маъмуриятига Трейсини афв этиш тўғрисида талаб қилинган хат ва телеграммалар тўлиб-тошиб кетди.

Губернатор Хабер Жорж Бренниган билан масалани муҳокама қилди.

– Трейси Уитней жиддий жиноят учун қамалган, – деди Бренниган.

Губернатор ўйланиб қолди.

– Лекин у илгари судланмаган, тўғрими, Жорж?

– Худди шундай, сэр.

– Сизга очиғини айтсам дейман. Унга эркинлик беришни талаб қилиб роса қистовга олишмоқда мени.

- Мени ҳам, губернатор.

- Қамоқхоналарни халқ хоҳишига қараб бошқаришга йўл қўя олмаймиз, албатта, тўғрими?

- Ҳа, сэр!

- Бироқ бундай қараганда, - мулоҳаза қилди губернатор, - ўша Уитней ҳайратомуз мардлик кўрсатди. У ҳақиқий қаҳрамонга айланди.

- Бунга шубҳа йўқ, - дея рози бўлди Уорден.

- Сиз нима дейсиз, Жорж? - Губернатор сигаретасини ёндирмай Жорж Бренниган нима дейишини ўйлаб турди.

- Сиз биласизки, мен манфаатдор шахсман. У менинг боламни кутқариб қолди. Лекин бу далилни ҳисобга олмаган тақдирда ҳам, унинг жиноятчи эканига ва биз эркинликка қўйиб юборсак жамоатчиликка хавф туғдирадиган шахс бўлишига ишонмайман. Мен уни афв этишни ўғиниб сўрайман.

Янги муддатга ўз номзодини яна қўймоқчи бўлган губернатор бу фикрга қулоқ солиб таъкидлади:

- Келинг, қамоқ муддатига нисбатан озгина шафқатли бўлайлик. Сиёсатда нозик жойини ушлаш, бу - гаров.

Сью Эллен эри билан масалаҳатлашиб Трейсига мурожаат этди:

- Биз Уорден билан бизнинг уйда яшасангиз деган фикрга келдик. Ҳовлимизнинг этагида бўш ётоқхона ҳам бор. Сиз Эми билан доим бирга бўлишингиз мумкин.

- Раҳмат, - деди Трейси миннатдорлигини яширолмай. - Мен ҳам шуни хоҳлайман.

Ҳаммаси аъло даражада эди. Гап Трейсини энди хужрага қамаб қўйишмаганда эмас, ҳамма гап шундаки, унинг Эми билан муносабатлари тубдан ўзгариб кетган. Эми унга худодек сажда қилар, Трейси ҳам унга шундай муносабатда бўларди. Трейси шундай шўх, шунақа доно кичкина қизчанинг ҳузурида жон деб вақтини ўтказарди. Улар ўзлари яхши кўрган ўйинларини ўйнашар, телевизорда Дисней фильмларини кўришар, бирга китоб ўқир эдилар. Ҳаммаси оилавий даражада ўтарди.

Баъзан Трейси хизмат юзасидан қамоқхона блокларига боришига тўғри келарди, шунда у доим Катта Берта билан тўқнашар эди.

– Сенинг омадинг бор экан, қанжиқ, – дея пишқиарди Берта. – Эртами-кечми, албатта, бу ерга, оддий халқ ёнига қайтасан. Ўзим бунинг ғамини ейман.

Уч ҳафтадан кейин бир куни улар Эми билан боғчада ўйнаб ўтиришарди. Сью Элен шошилинич эшикдан чиқди-да, бир дам уларни кузатиб турди, сўнгра:

– Трейси, қамоқхона бошлиғи қўнғироқ қилди, – деди. – У сени ҳозирок ўз ҳузурига чақирмоқда.

Трейсини кутилмаган даҳшат талвасага солиб қўйди. «Мени қайтадан қамоқхонага тиқиб қўйишади, шекилли? Катта Берта ўз обрўсидан фойдаланиб шундай қилди-ёв? Ёки миссис Бренниганга менинг Эми билан жуда иноқлашиб қолганим ёқмай қолдими?» – Хўп, миссис Бренниган.

Трейсини олиб киришганида қамоқхона бошлиғи остонада турган эди.

– Ўтиринг, марҳамат, – деди у.

Трейси келажак тақдирини унинг овоз оҳангидан уқиб-билиб олишга уриниб кўрди.

– Сиз учун янгилик бор, – деди-ю, Трейси англаб ололмайдиган қандайдир ҳиссиётга берилиб тутилиб қолди. – Мен ҳозиргина Луизиана губернаторининг буйруғини олдим. Сизни афв этиш тўғрисида. У ҳозирнинг ўзида-ноқ кучга киради.

«Худога шукр, шундай дедими ёки қулоғимга шундай эшитилдими?» Трейси миқ этолмасди.

– Яна шуни билиб қўйишингизни истар эдимки, – дея давом этди бошлиқ. – Менинг боламни қутқарганингиз учун эркинлик берилмади. Сиз ҳар қандай олийжаноб одам қилиши мумкин бўлган бу ишни беихтиёр қилдингиз. Хаёлимни бир жамлаб кўриб, Сиз жамиятга хавфли одам эмаслигингизга ишонч ҳосил қилдим. – У жилмайдиди-да, гапини якунлаб деди: – Эми сизни жуда соғинади. Биз ҳам.

Трейси жавоб беришга сўз тополмади. Бошлиқ бор ҳақиқатни билмайди. Худди ана шу бахтсиз ҳодиса пухта ўйланган қочиш режасини бузганлигини ва шу режа амалга ошса, одамлар қочқин сифатида Трейсини таъқиб қилишларини билса эди.

– Сизни индинга қўйиб юборишади.

«Буюк орзу». Трейси ҳалиям бунга ишона олмасди.

– Мен... мен нима дейишнйям билолмай қолдим.

– Ҳеч нарса дейиш керакмас. Бу ердагилар ҳаммаси сиз билан фахрланишади. Миссис Бренниган ва мен сизни озодликда буюк ишлар кутмоқда деб ҳисоблайман.

«Озодлик». Трейси ўзини шундай ожиз сездики, ҳатто стулнинг суянчиғини ушлаб олди. Ниҳоят, тили калимага келганда овози қатъий жаранглади.

– Мен жуда катта ишлар қилмоқчиман, Уорден Бренниган. Кўп иш қилишим керак.

Қамоқхонадаги сўнгги кечада Трейсининг олдига собиқ камера бўлмасидаги маҳбуса келди.

– Сен чиқяпсанми?

– Ҳа.

Қирқ ёшлардаги Бетти Францискус ҳали жозибасини, иззат-нафсини йўқотмаган аёл эди.

– Мабодо сенга Нью-Йоркда бирорта ёрдам керак бўлиб қолса, бир одам бор. Унинг исми Конрад Морган, – у хуфиёна бир бўлак қоғозни Трейсига қистирди. – У одам жиний ҳуқуқни ўзгартириш тарафдори. Қамоқхонада ётиб чиққанларга ёрдам қўлини чўзиш унга ёқади.

– Раҳмат, лекин менга зарурати йўқ унинг...

– Ким билади, ҳар ҳолда манзилини сақлаб қол...

Трейси икки соатдан кейин қамоқхона эшигидан телекамералар кузатуви остида чиқди. У мухбирлар билан мулоқотга бормади, лекин Эми онасидан қочиб унинг қучоғига отилганда камералар шириқ-шириқ эта бошлади. Бу расм кечки ахборотларда кўрсатилди. Трейси учун энди бу озодлик қувонч ато этувчи мавҳум бир нарса бўлибгина қолмасдан: Озодлик – янги ҳаво, ҳаловат, тушлик

учун саф тортиш, ташвишли қўнғироқни кутиш заруратининг йўқлиги. Озодлик – иссиқ ванна, хушбўй совун, нозик ички либос, чиройли кўйлак ва баланд пошналар туфлиларни кўз олдига келтирди. Озодлик – Катта Бертдан қочиш, тунги безориларча зўрликлардан ва қамоқхонанинг зерикарли тартибларидан қочишни англатарди.

Трейси бошига тушган озодликка кўникиши лозим. У кўча-кўйларда юрар экан, ҳеч кимга тегиб кетмасликка ҳаракат қиларди. Қамоқхонада биронта маҳбус билан тўқнашиш катта алангага айланадиган учкун бўлар эди. Озодликда эса сени доимий адоват таъқиб этмайди. Унга ҳеч ким таҳдид қилмайди.

Трейси ўз режаларини амалга ошириш учун эркин эди.

Филадельфияда Чарльз Стэнхоуп Трейсининг қамоқхонани тарк этаётганини телевизор орқали томоша қилди. «Ҳалиям у гўзал», – дея ҳайрон бўларди у. Трейсининг кўринишидан унинг бўйнига айб деб қўйилган жиноятни содир этганига ишониш қийин эди. Чарльз хонанинг бир бурчагида бамайлихотир тўр тўқиётган ибратли хотинига кўз ташлади. Адашмадимми ўзи?» – дея хаёлидан ўтказди у.

Даниэль Купер Трейсини телевизор янгиликларида ўзининг Нью-Йоркдаги уйида кўрди. У Трейсини қамоқдан озод қилингани тўғрисидаги хабарга бефарқ қараб, телевизорни ўчирди-ю, столи устидаги хужжатларга муккасидан кетди.

Жо Романо телевизор янгиликларини кўриб хахолаб юборди: «Бу дейман, Уитней жуда омади келган кузгун экан. Онт ичаманки, қамоқхона унга фойда келтирди. Ҳозир ҳам у мафтункор жононнинг ўзгинаси. Балки қачонлардир у билан яна учрашиб қолсак ажабмас».

Романо ўзидан мамнун бўлиб қолаверди. У Ренуарни бир олиб-сотарга мўмайгина пуллаб юборди, тасвири Цюрихдаги бир коллекционер сотиб олди. Суғурта компаниясидан беш юз минг доллар, олиб-сотардан яна икки юз минг доллар тушди. Табиийки, Романо Энтони

Орзаттини қуруқ қўймади. Романо у билан муносабатлари нозик эди, чунки Орзатти билан келишолмаган одамларнинг ҳоли не кечишини у яхши билар эди.

Трейси душанба куни туш пайтида Лурин Хатворд қиёфасида Янги Орлеаннинг Ферст Мерченст банкида пайдо бўлди. Бу вақтда банк миждозлар билан тўла эди. Лестер Торренс дарчаси олдида бир неча кишидан иборат навбат йиғилиб турарди. Бироқ Лестер Трейсига кўзи тушиши биланоқ чеҳраси очилиб, имлаб қўйди. Трейси аввалги келганига нисбатан чиройи янаям очилиб, ниҳоятда жозибали бўлиб кетганди.

Трейси ниҳоят унинг дарчаси олдида келгач, Лестер:

– Ишингизни бажо келтириш осон бўлмади, лекин Сиз учун буни бажардим, Лурин, – деди қариллаб. Аёл чеҳрасида мулоим миннатдорлик жилваси порлади.

– Сиз жуда ажойибсиз.

– Мана, шу ернинг ўзидаёқ қабул қилгайсиз, – деди Лестер ва ғаладонни очиб, бланкалар солинган кутичани олиб унга яширинча узатди. – Бунда тўрт юз донатога бланка. Етар дейман?

– Ҳаддан зиёд. Мистер Романо чек ёзиш билан овора бўлгунча етади. – Трейси Лестерга нигоҳини қадаб хўрсиниб қўйди. – Сиз ҳаётимни қутқариб қолдингиз.

Лестер ўзида қандайдир шахвоний туйғуни ҳис этди.

– Мен одамлар бир-бирларига яхшилиқни раво кўришлари керак, деб ҳисоблайман, шундай эмасми, Лурин?

– Сиз ҳақсиз, Лестер.

– Ўзингиз биласизу, лекин бу ерда ўз ҳисобрақамингизни очсангиз ёмон бўлмасди. Мен эса тегишли чораларни кўриб қўярдим.

– Бунга менинг ишончим комил, – деди мулоимлик билан Трейси.

– Бу ҳақда бирон ерда бирга овқатланиб ўтирганимизда гаплашиб олсак, яхши бўларди, нима дейсиз?

– Сизнинг фикрингиз менга маъқул.

– Қаерга телефон қилай бўлмаса, Лурин?

– Э, йўқ, ўзим сизга қўнғироқ қиламан, – деди Трейси ва нари кетди.

– Тўхтаб туринг, бир... – лекин навбатдаги мижоз дарча олдини тўсиб, Лестерга майда тўла халтачасини узатди.

Банк залининг ўртасида кириш ва чиқиш бланкалари билан тўлдирилган қутичалар қўйилган тўртта стол бўлиб, унинг атрофини мижозлар ўраб олишган эди. Трейси Лестернинг кўзи тушмайдиган жойга борди. Бир мижоз стол устини бўшатгач, Трейси ўз ишини адо этишга ўтирди. Унга Лестер узатган қутида тоза бланкалар солинган саккизта пакет бўлиб, Трейсини эса фақат кирим ордерлари қизиқтирар эди.

У кирим ордерларини бошқаларидан авайлаб ажратиб олди-да, кўпи билан уч дақиқада саккизта кирим ордерини териб олди. Трейси орқасидан ҳеч ким кузатмаётганига ишонч ҳосил қилгач, йигирмата бланкани темир қутичага солди. Сўнгра бошқа столга бориб, яна йигирмата қоғозни қолдирди. Йигирма дақиқа ичида у бор-йўқ бланкаларни барча столларга бўлиб чиқди. Кирим ордерларининг бланкалари тўлдирилмаган бўлса ҳам, ҳар бирининг ўртасида магнит шифри бўлиб, шунинг ёрдамида компьютер маълум ҳисобга пул ёзар эди. Ким қўйишидан қатъи назар, магнит шифри ёрдамида компьютер автоматик равишда ҳар бир тўловдан Жо Романо ҳисобига пул ўтказаверар эди. Трейси банкда ишлаган тажрибасидан шуни билар эдики, кирим ордерларининг магнит бланкалари икки кун ичида сарфланади ва бу чалкашликни сезиб олиш учун камида яна беш кун лозим бўлади. Бу муддат Трейси ўйлаган ишни адо этиш учун етиб ортади.

У меҳмонхонага кетаётиб қолган бланкаларни ахлат яшикка ташлаб юборди: Мистер Романога улар энди керак бўлмайди.

Трейсининг навбатдаги тўхташ жойи – Янги Орлеандаги саёҳатчилар агентлиги бўлди.

Пештахта олдида ўтирган ёшгина жувон:

– Хизмат? – деб сўради.

– Мен – Жозеф Романонинг котибасиман. Мистер Романо Рио-де-Жанейрога учадиган самолётга жой буюриб қўймоқчи эдилар. У ерга жума куни боришлари лозим...

– Битта чиптами?

– Ҳа. Биринчи класс, чиқишга яқинроқ, чекувчилар учун, илтимос.

– Бориб-қайтиш учунми?

– Фақат бориш учун.

Агент компьютерга ўгирилди. Бир неча дақиқадан сўнг деди:

– «Пан Американ» авиакомпанияси самолётнинг биринчи классига битта чипта, етти юз йигирма саккизинчи рейс билан жума куни соат ўн саккизу ўттизда учади. Майамида қисқа вақт кўниб ўтади.

– У киши жуда хурсанд бўлади, – дея ишонтирди аёлни Трейси.

– Бир минг тўққиз юз йигирма беш доллар тўлайсиз. Нақд тўлайсизми ёки чек орқали?

– Мистер Романо доим нақд тўлаб юрганлар. Тўлаб олиш шарти билан. Марҳамат қилиб, пайшанба куни уни ишхонасига чиптани етказиб беришлари чорасини кўриб қўйсангиз.

– Агар хоҳласангиз эртагаёқ чиптани у кишига етказиб берамиз.

– Йўқ. Эртага мистер Романо бўлмайдилар. Пайшанба куни соат ўн бирга етказиб берсангиз.

– Яхши. Ҳаммаси бажо бўлади. Манзиллари?

– Мистер Жозеф Романо, Пойдрас-стрит икки юз ўн етти, кабинет номери – тўрт юз саккиз.

Аёл ёзиб олди.

– Жуда соз. Мен пайшанба куни эрта билан чиптани етказиб бериш чорасини кўриб қўяман.

– Роса ўн бирда, – яна таъкидлади Трейси. – Раҳмат.

Трейси шу кўча бўйлаб сал нари кетгач, жомадон сотадиган дўконга дуч келди. У киришидан олдин витринага кўз ташлади, Клерк унинг ёнига келиб деди:

– Хайрли тонг. Бу тонг бизга нима хизмат бор?

– Мен эрим учун бирорта жомадон харид қилишим керак эди.

– Сиз керакли жойга келибсиз. Бизда жуда хилма-хили мавжуд. Чиройлилари, арзон баҳодагилари...

– Йўқ, – эътироз билдирди Трейси. – Арзони бўлмайди!

– Трейси девор олдида тахланиб қўйилган «Вьюитон» жомадонлари олдида борди.

– Мана булар, худди мен ахтарганларим. Биз эрим билан саёҳатга кетмоқчимиз.

– Ҳа, ишончим комилки, эрингиз бу хариддан жуда хурсанд бўлади. Бизда уч хил ҳажмдаги жомадонлар бор. Қайси бири...

– Мен ҳаммасидан биттадан оламан.

– О! Жуда соз! Чек ёзиб берасизми ёки нақд тўлайсизми?

– Тўлаб олиш шарти билан. Олувчи – Жозеф Романо. Сизга оғир бўлмаса, пайшанба куни эрталаб эримнинг хизмат жойига етказиб берсангиз?

– Ҳўп, албатта, бўлмасам-чи? Миссис Романо.

– Соат ўн бирда.

– Шахсан ўзим бунинг чорасини кўраман.

Трейси яна қўшиб қўйди.

– О, жомадонларга тилла ҳарф билан номининг бош ҳарфларини ёздириб қўйиш мумкинми? Ж.Р. деб.

– Албатта. Бемалол, миссис Романо.

Трейси табассум қилди-да, унга манзил ёзилган қоғозни узатди.

Трейси шу яқин орада жойлашган Вестрен юнион офис почтасида Рио-де-Жанейродаги «Рио Отен плейс» меҳмонхонасига тўланган телеграмма юборди.

«Жума кунидан эътиборан икки ой муддатга энг яхши хонага буюртма қабул этсангиз, марҳамат қилиб: 217, Пойдрас-стрит, 408, Янги Орлеан, АҚШ, Жозеф Романога қисқача тасдиқ телеграмма юборсангиз».

Яна уч кун ўтди. Трейси банкка телефон қилиб, Лестер Торренсни чақирди. Унинг овозини эшитиб, мулозим бидирлай кетди.

– Лестер, балки мени ёдингиздан чиқаргандирсиз, мен Лурин Хатворд, мистер Романонинг котибаси, хўш...

– Сиздай аёлни унутиб бўладими? – Унинг бетоқат овози эшитилди. – Албатта, сизни унутганим йўқ, Лурин, мен...

– Шунақа денг? Жудаям миннатдорман. Сиз жуда кўп одамларни кўрасиз.

– Лекин сизга ўхшаганлар кам, – дея уни ишонтирди Лестер. – Учрашувимизни унутганингиз йўқми, а?

– Шу учрашувни қанчалик зориқиб кутаётганимни тасаввур ҳам қилолмайсиз. Кейинги сешанба сизни қониқтирадими, Лестер?

– Жуда яхши бўларди!

– Унда – учрашамиз. О, роса тентакман-да. Сиз билан суҳбатлашиб, ҳаяжонланганимдан нима учун кўнғироқ қилаётганимни ҳам унутибман. Ахир Мистер Романо банкдаги ҳисобрақамларини текшириб қўйишимни сўраган эдилар. Рақамларини айтиб юборолмайсизми?

– Албатта. Хотиржам бўлаверинг.

Лестер Торренс одатда мижозининг туғилган кунини сўрар ёки бошқа бирон расмиятчилик қиларди, лекин ҳозир бунга ҳожат йўқ деб ҳисоблади.

– Ҳозир, Лурин, – деди у.

У картотекага бориб Жозеф Романонинг ахборотномасини олди ва ҳайрон бўлиб кўздан кечира бошлади. Кейинги бир неча кун ичида Романонинг ҳисобрақамига ғайриодатий пул тушуми йиғилган эди. Романо ҳеч қачон бундай катта пул сақламасди банк ҳисобида. Нима бўлаётибди, деб ўзига-ўзи савол берди Лестер. Қандайдир катта иш қилган бўлса керак-да. Лурин Хатворд билан учрашганида бу ишни суриштириб кўради. Кичкина сир-асрорни билиб қўйиш ҳеч қачон ортиқчалик қилмайди. У телефонга қайтди.

– Ҳўжайинингиз бизга анча иш орттирибди, – деди у Трейсига. – Унинг жорий ҳисобрақамида – уч юз минг доллардан зиёд пули бор.

– Яхши. Буни унга етказаман.

- Пулларни акцияга айлантириш хоҳиши йўқми унинг. Бунақа пулларни бу ерда сақлашга унчалик эҳтиёжи йўқ. Мен агар...

- Йўқ. Жо пуллари ўша жойда қолишини истайди, - деди қатъий равишда Трейси.

- О, кей.

- Сизга катта раҳмат, Лестер. Сиз - ажойибсиз.

- Бир дақиқа тўхтанг. Сешанба тўғрисида идорангизга қўнғироқ қилайми?

- Ўзим қўнғироқ қиламан, азизим, - деди Трейси ва шу билан алоқа узилди.

Энтони Орзатти тасарруфидаги замонавий кўп қаватли маъмурий бино Пойдрас-стритда жойлашган бўлиб, олд томони дарёга қараган, орқасида эса каттакон Луизиана тайёрагоҳи бор эди. Пасифик Импорт-экспорт компаниянинг хизмати учинчи қаватдаги барча хоналарни эгаллаган эди. Данғиллама кошонанинг бошида Орзаттининг, бу бошида Жо Романонинг хоналари жойлашганди. Кабинетлар оралиғида қабулхонада тўртта ёш котиба қиз ўтиришарди. Бу қизлар Орзаттининг кечки зиёфатларида оғайниларининг қўнғилларини овлаш ҳамда казо-казо корчалонлар билан танишиб олиш учун хизмат қилишар эди. Орзатти апартаментлари бўсағасида умрини ўз боссларини қўриқлашга бағишлаган иккита барзанги ўтирарди. Уларнинг вазифасига, бундан ташқари, ҳайдовчилик, уқалагувчилик ва югурдаклик ҳам кирарди.

Орзатти пайшанба куни эрта билан ўз хонасида хуфия лотереялардан келган тушумлар миқдорини текширди. Буларда Пасифик Импорт-Экспорт компания тасарруфидаги букмеру фоҳишалар ва бошқа шу каби даромадли хизматларнинг ўнлаб вакиллари бор эди.

Энтони Орзатти ўзининг олтмиш ёшини аллақачон нишонлаб бўлган. Унинг жуссаси жуда ғалати бичимда - унинг оғир улкан гавдасини пакана бўйли одамга мўлжалланган ориқ оёқлари кўтариб юрарди. У ҳатто тик турганда ҳам ўтирган қурбақага ўхшайди. Юзлари бе-

тартиб ўргимчак уясига ўхшаб кетадиган чандиқлар билан қопланган, бунақасини фақат маст ўргимчак ўриши мумкин. Каллик касалига мубтало бўлган, ўн беш ёшидан бери бошида бир дона ҳам туки йўқ, ўшандан бери парик кийиб юради. Гарчи парик бесўнақай ўрнатилган бўлса ҳам, бу ҳақда ҳеч ким унинг эгасига миқ этмасди. Ташқи қиёфасида ниҳоятда катта оғзи, косаларидан бўртиб чиққан совуқ, айёрона бежо кўзлари бешта қизи билан муомала қилган маҳалларини ҳисобга олмаганда, мудом тўнг бўлиб қолган юзлари охирги чизги эди. Ҳиссиётини, руҳий кечинмаларини ифодаловчи, бу – унинг бўғиқ овози бўлиб, буям йигирма биринчи туғилган куни томоғидан сим боғлаб, уни ўлим қучоғига ташлаб қўйи-лишининг оқибати эди. Бундай хатога йўл қўйган икки одам кейинги ҳафтасига ўзлари ўликхонага тушишди. Орзатти уларнинг режаларини барбод этди, бироқ овози ўлаётган кишидек хириллаб қолгандики, уни эшитиб тушуниб олиш мушкул эди.

Энтони Орзатти пора, қурол ва товламачилик йўли билан Янги Орлеанда ҳукмронлик қилади. Шаҳар, ўз навбатида, ҳукмдорга беадад бойликлар билан ўз эътиқодини билдирар эди. Мамлакатда барча мафия гуруҳлари уни ҳурмат қилишар, йўл-йўриқ ўрганишарди.

У Лейк-Вистадаги кўп хонали махфий уйида сақлайдиган маъшуқаси билан нонушта қилганидан кейин кайфи чоғ эди. Маъшуқасининг ҳузурига бир ҳафтада уч марта келиб турар, зотан бугунги ташрифи айниқса хуш ёққанди.

Орзаттининг ташкилоти бир маромда фаолият кўрсатар, айтарли муаммолар йўқ эди. Чунки Энтони Орзатти қийинчиликларни бартараф этиш йўлларини шундай бо-плардики, бирпасда муаммо муаммолигини йўқотар эди.

Бир куни у Жо Романого ўз фалсафасини суқди:

– Ҳеч қачон кичкина муаммони катта муаммога айланиб кетишига йўл қўйма, Жо, акс ҳолда у қор уюмидек катталашиб бораверади. Масалан, катта улуш олиш мақсадида шалпангқулоқ полициячи орқангга тушиб қолди

дейлик, дарров уни тинчит, тушундингми? Қор уюми дарров йўқолади-қолади. Йўлингда чикаголик бир олифта пайдо бўлиб, ўзининг кичкина тижорат қилиш ёки молиявий ишини Янги Орлеанда амалга ошириш учун рухсат сўрайди. Сен биласанки, ўша кичкинагина иш катта ишга айланиб кетади ва сенинг даромадларинг қирқила бошлайди. Шунинг учун аввал хўп, де, агар у шу ерда палак ёза бошласа, итваччани тинчит. Яна қор уюми йўқ бўлади. Тушундингми? Гап нимада эканига ақлинг етдими?

Жо Романо ҳаммасини аъло даражада яхши биларди.

Энтони Орзатти Романони ўғлидек яхши кўрар эди. Орзатти уни ҳали гўдаклигида, жин кўчаларда маст-аластларни тунаб юрган вақтида шогирд қилиб олган эди. Ўзи Жога устозлик қилди, ҳозир эса «ўша гўдак» устаси фаранглар билан бир қаторда ўйин кўрсатишга қодир. Романо содиқ, Романо зеҳли ва ҳалол шогирд эди.

Энтони Орзатти ўн йил ичида Романони катта лейтенант унвонига кўтарди. Жо уларнинг амалга оширадиган барча ички ишларини назорат қилиб турар, бу ҳақда фақат Орзаттига ахборот берар эди.

Орзаттининг энг яхши котибаси эшикни қоқиб, ичкари кирди. Жувоннинг ёши йигирмаларда, университетни битирган бўлиб, хусни, қадди-қомати билан бир неча бор гўзаллик кўрик-танловларида ғолиб бўлган эди. Атрофида гўзал аёллар ўралашиб юришлари хуш ёқарди Орзаттига.

У столда турган соатга қаради. Ўндан қирқ беш дақиқа ўтган. У Люсидан, тушгача ўзини безовта қилмасликни илтимос қилганди. Шунинг учун қизга жаҳл билан назар ташлади.

- Нима?

- Безовта қилганим учун узр, мистер Орзатти. Қандайдир мисс Жижи Дюпре кўнғироқ қиляпти. Унинг жазаваси кўзиган, нима истаётганини ҳам яхшилаб тушунтириб беролмайди. Шахсан ўзингиз билан гаплашишни талаб қилмоқда. Назаримда, жуда муҳимга ўхшайди.

Орзатти хаёлан ҳамма исмларни ўтказаркан, курсига ўтирди. Жижи Дюпре? Балки ўтган йили Вегасга борганида кўчадан топган фоҳишалардан биридир? Жижи Дюпре? Йўқ, гарчанд хотираси зўрлигидан яширинча ўзидан мағрурланиб юрса ҳам бу исми эслолмади. Орзатти қизиқсиниб гўшакни олди ва Люсига чиқ деб ишора қилди.

– Ҳа-ҳа. Ким бу?

– Бу мистер Орзаттими? – аёл француз талаффузида гапирарди.

– Ҳўш, нимаиди?

– О! Худога шукр, менга вақт ажратдингиз-а, мистер Орзатти.

Люси ҳақ экан, жувоннинг жазаваси қўзиган... Энтони Орзаттининг ҳафсаласи пир бўлиб, энди гўшакни қўймоқчи эди, бироқ аёл гапида давом этди:

– Сиз уни тўхтатишингиз лозим, илтимос!

– Хоним, ким ҳақида гапиряпсиз, мен билмайман, вақтим зиқ.

– Менинг Жоим ҳақида-да. Жо Романо. У мени олиб кетаман деб ваъда қилганди. Тушунаяпсизми?

– Ҳей, Жо билан урушиб қолган бўлсангиз, ўзларинг ҳал қилаверинг бунни. Мен сизларга энага эмасман.

– У мени алдади. Мен унинг Бразилияга учиб кетмоқчилигини ҳозиргина билиб қолдим. Ўша уч юз мингнинг ярмиси меники.

Бу гап Орзаттини қизиқтириб қолди.

– Қайси уч юз минг ҳақида айтяпсиз?

– О, Жо ўз ҳисобрақамида яшириб юрган пулларда. Бу пуллар сизлар айтгандек – эҳтиёт шарт пуллар.

Энтони Орзатти жуда қизиқиб қолди.

– Илтимос, Жога айтинг, у мени Бразилияга олиб кетсин. Ўтинаман! Ҳўп дейсизми?

– Ҳа, – дея ваъда берди Энтони Орзатти. – Мен бунинг чорасини кўриб қўяман.

Жо Романонинг янги Орлеанда энг олди архитектор-декоратори томонидан замонавий услубда безаган

кабинетида, биттаю битта рангли «доғ» француз импрессионистларининг учта сурати эди. Романо ўз дидидан фахрланарди. У Янги Орлеан харобаларидан ўзига йўл оча туриб, йўл-йўлакай мустақил билимини ҳам оширди. У тасвирий санъатнинг билимдони бўлди, мусикадан яхшигина хабари бор. У катта-катта зиёфатларда сомалье билан узоқ ва доно мунозаралар қилар эди. Гап йўқ, Жо Романо ўзидан мағрурланиш учун барча асослар етарли эди. Унинг тенгқурлари ҳаёт учун муштларини ишга солиб юрган пайтларда бу ўз ақлини ишга солиб гуллаб кетди. Бордию Энтони Орзатти Янги Орлеаннинг эгаси деб ҳисобланар экан, Жо Романо эса шахарни бошқарарди.

Котиба хонага кириб келди.

– Мистер Романо учун Рио-де-Жанейро самолётига билет билан югурдак келди. Чек ёзиб берайми? Тўлаб олиш шарти билан.

– Рио-де-Жанейрога? – Романо бош чайқади. – Унга айтиб қўйинг, қандайдир англашилмовчилик юз берибди.

Югурдак кийимидаги одам эшик олдида турарди.

– Менга шу манзилга, Жозеф Романога берасан, деб топшириқ берилган.

– Демак, сизга нотўғри айтишган. Нима, бу янги авиайўлдан мукофот сифатида ҳазилми?

– Йўқ, сэр. Мен...

– Қани кўрай-чи, – Романо чиптани олиб, унга кўз югуртирди. – Нега энди худди Рио-де-Жанейрога мен учишим керак экан?

– Бу жуда яхши савол, – деди Энтони Орзатти, югурдакнинг орқасидан қаддини ростлаб. – Сенга нима бўлди, Жо?

– Тони, бу ерда қандайдир даҳшатли тушунмовчилик юз берган, – Романо чиптани югурдакка узатди. – Қаердан олиб келган бўлсангиз, ўша ерга оборинг-да...

– Шошилма, – Энтони Орзатти чиптани қўлига олиб текширди. – Бу ерда биринчи класс чиптаси. Чекувчилар учун четдаги жой, Рио-де-Жанейрога, жума куни, фақат боришга, деб ёзилган.

Жо Романо кулиб юборди.

– Кимдир адашган, – деди ва котибасига ўгирилиб: – Медж, сайёҳлик агентлигига қўнғироқ қилинг-да, уларга айтиб қўйинг, ношуд экан улар. Қандайдир лапашанг самолёт чиптасини йўқотиб қўйган.

Котибанинг ёрдамчиси Жоулин кириб келди.

– Узр, мистер Романо. Юк етиб келди. Рози бўлсангиз, унинг учун имзо чекиб юбораман.

Жо Романо котобага бақрайиб қолди.

– Қанақа юк? Мен ҳеч қандай юк-пук буюрмаганман.

– Бу ерга олиб кириш, – деб буюрди Энтони Орзатти.

– Ё, парвардигор! – хитоб қилди Жо. – Жинни-пинни бўп қолишганми булар?

Югурдак «Вьюитон» фирмасига қарашли учта жомадон кўтариб кирди.

– Бу нима? Мен буюрмаганман буларни.

Югурдак етказиш ҳужжатини солиштирди.

– Бунда: Жозеф Романо, Пойдрас-стрит икки юз ўн етти, тўрт юз саккизинчи хона деб ёзилган.

Романонинг зардаси қайнади.

– У ерда ёзилгани мени қизиқтирмайди! Уларни буюрмаганман мен. Олиб чиқинг юкларни бу ердан.

Орзатти жомадонларни кўздан кечира бошлади.

– Нима? Тўхтат, Тўхта. Балки бу совғадир? Нима, бугун туғилган кунингми?

– Йўқ. Ахир ўзинг биласан-ку полукларни. Бунақалар доим кутилмаган совға қилишади.

– Бразилияга кетмоқчимисан? – қистовга олди Энтони Орзатти.

– Бразилияга? – кулиб юборди Жо Романо. – Тони, бу кимнингдир ҳазили бўлса керак.

Орзатти мулойим жилмайди ва котоба ҳамда югурдакларга ўгирилиб:

– Йўқол!!! – деди.

Улар чиқиб кетишгандан кейин Энтони гап бошлади:

– Жо, банкдаги ҳисобингда неча пул бор?

Жо Романо ҳайрон бўлиб унга қаради.

– Билмайман, бир ярим минг, нари борса иккита. Нимаиди?

– Шунчаки қизиқиб, банкка қўнғироқ қилиб билсанг, ёмон бўлмасмиди?

– Нима учун? Мен...

– Текшир, текшир, Жо.

– Албатта. Сенга шу керак бўлса, – дея котибага уланди. – Ферст мерчентс бош иқтисодчисини улаб беринг... Салом, азизим! Жозеф Романоман. Ҳисобимда қанча борлигини айтиб беролмайсанми? Туғилган куним – ўн тўртинчи октябрь.

Энтони Орзатти параллел телефоннинг гўшагини олди. Бир неча дақиқадан кейин банкдан жавоб беришди:

– Куттириб қўйганим учун узр, мистер Романо. Ҳисобрақамингизда бугунги кунда уч юз ўн минг тўққиз юз беш доллару ўттиз икки цент бор.

Романо қони қочиб, ранги бўзариб кетганини сизди.

– Қанча?

– Уч юз ўн минг тўққиз юз беш доллар ва ўттиз икки цент.

– Сен, аҳмоқ, итвачча! – деб бақирди Жо. – Ҳисобимда бунга пул йўқ! Адашгансан. Менга ановини улаб бер, ҳалиги...

Лекин у Энтони Орзаттини қўлидаги гўшакни олиб жойига қўйганини сизди.

– Бу пуллар қаердан келди, Жо?

Жо Романонинг ранги оқариб кетди.

– Худо урсин, Тони, бу пуллар ҳақида ҳеч нарса билмайман.

– Шундайми?

– Ишон менга! Кўрмаяпсанми? Кимдир мени чалмоқчи.

– Балки сени қаттиқ севадиган одамдир. У сенга мукофот сифатида йўлингга уч юз ўн минг доллар тутқазмоқда. – Орзатти креслога оғир чўқди ва Жо Романога узоқ тикилиб турди-да, бамайлихотир деди:

«Лукуллов» олмоси ғойиб бўлибди!

Трейси фабрикадан хийла нарида жойлашган жамоат хожатхонасида ниқобни ечди. Қора қоғозга ўралган кутини кўтариб боғнинг ўриндиқларидан бирига бориб ўтирди. Ҳаммаси кўнгилдагидек кечмоқда. Трейси бир пулга қиммат тошларни йиғаетган оломон ҳақида ўйлаб туриб, кулиб юборди. У тўқ кулранг костюм кийиб олган, мўйловсиз Жефнинг келаётганини кўрди-да, сакраб ўрнидан турди. Жеф унга жуда яқин бориб, оғзи кулоғига етиб илжайди.

– Мен сени севаман.

Жеф билинтирмай чўнтагидан «Лукуллов» олмосини олиб, уни Трейсига узатди.